



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 1

Februar

1985



Aksel Poulsens monument over frihedskampen er rejst af Gentofte kommune foran Gentofte Rådhus.

Efter højtideligheden i Ryvangen den 4. maj samles 400 ex-fanger og modstandsfolk i Rådhusets aula.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. (03) 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. (09) 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomeadressen er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. (04) 46 53 42.
Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, tlf. (04) 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsens paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Civilingeniør Mogens Dyre,
Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. (04) 45 86 22.
Næstformand: Kontorchef, cand.jur. Hans Andersen,
Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. (03) 86 55 59.
Kasserer: Maskinmester H. P. Skjoldborg, Skovbrink 9, 6400 Sønderborg.
Tlf. (04) 42 57 07. Giro 1 00 07 80.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg.
Tlf. (06) 81 07 09.
Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11,
5874 Lundeberg, Hesselager. Tlf. (09) 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen Volmersvej 5, 6330 Padborg Tlf. (04) 67 31 53	Direktør Bernth Johannesson Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby Tlf. (02) 87 02 64	Forvalter Axel Lauritzen Lundtofteparken 42, 2.t.v., 2800 Lyngby Tlf. (02) 88 12 42
Arkitekt M.A.A. Børge Andresen Stokkevad 6, 2850 Nærum Tlf. (02) 80 13 40	Læge Axel Jørgensen Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg Tlf. (08) 12 06 70	Redaktør Johs. Rasmussen Ømkulevej 9 7100 Vejle Tlf. (05) 82 65 72
Skræddermester Povl Brandt Glerupvej 19, 2610 Rødovre Tlf. (02) 91 13 72	Oberst K. Kjeldsen Hallingager 47, 5750 Ringø Tlf. (09) 62 31 63	Provst Poul Riis Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse Tlf. (03) 53 35 34
Sparekassedirektør Einer Hauberg Holballe 3, 6473 Tandslet Tlf. (04) 44 76 04	Tandtekniker Leo Kæraa Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg Tlf. (06) 27 04 28	Solveig Skjøtt Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse Tlf. (02) 48 56 74
Direktør G. Jespersen Gullestrupvej 7, 7400 Herning Tlf. (07) 12 11 84	General Fl. B. Larsen, Kongstedgården, 4293 Dianalund. Tlf. (03) 56 02 07	

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Muregade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 2.500.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,
Bjærnevej 40 A,
2700 Brønshøj
(01) 74 26 35
Telefontid: kl. 17-18
Årsabonnement 50,- kr.
Udenfor Skandinavien betales et
portotillæg på 20,- kr.
Giro 9 31 54 54.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt ved
henvendelse til udleveringspost-
kontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark,
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

Frøde Toft,
St. Kongensgade 63,5,
1264 København K
(01) 15 59 57

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Nytårshilsener	3
Anne Frank	5
Bergen-Belsen-lejren, hvor hun døde	6
Hilsen fra Neuengamme- foreningen	9
Hilsen fra Amalienborg- Klubben	10
Runde dage	10
Lejren i Ladelund	13
Med Bernadottgården i Polen	15
Fra redaktionen	16
Af dagens post	16
Juleaften i Ryvangen og i Aalborg	17-18
Kammeraterne fortæller	19
Horserød-lejren som model	20
Foreningerne	21-25
Frihedsmuseet	25
Bøger	26
Mindeord	27

De følgende numre af vort blad
udkommer 10/4 og 15/6 1985.
Stof fremsendes senest 4 uger
før de nævnte dage.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 1

FEBRUAR 1985

40. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen . Landsforeningen Gestapo-
Fangerne . Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen . Hannover-Stöcken-gruppen . Horserød-Foreningen
Landsforeningen af kz-fanger fra
Neuengamme . Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen



Nytårs-synspunkter omkring vort blad

Jeg sidder her med decembernumme-
ret af Pigtraad/Gestapofangen og tæn-
ker på, hvor meget anderledes et blad
det er i forhold til mange andre for-
eningsblade.

Lad mig nævne enkelte eksempler,
hvori forskellen består.

Mange kammeraters beretning om,
hvordan de oplevede julen 1943 og 1944
i de forskellige fangelejre, udekoman-
doer eller fængsler.

Her er ikke noget med billig uge-
bladsromantik om julefryd, der breder
sig i deres sind, om englekor, der synger
i baggrunden af et forklarelsens skær,
der lægger sig over omgivelserne, men
beretninger om mennesker, der enten er
ramt af sygdom eller lider under sult og
kulde, lader tankerne gå til deres pårø-
rende derhjemme og stadig bevarer hå-
bet om at komme levende ud af det hel-
vede, de er havnet i.

Ligeledes er man også fri for de poli-
tiske indlæg både partipolitiske som
storpolitiske. Hvad kunne der ikke være
af stridsspørgsmål såsom USA kontra
Sovjetrusland, for eller imod Nato eller
EF eller forholdet mellem jøder og ara-
bere samt mange andre spørgsmål, som
kunne være med til at skabe splid mel-
lem fangeforeningernes medlemmer.

Her mener jeg, vi har meget at takke
begge redaktører for. Der er vist ingen,
der er i tvivl om, at redaktionen i årenes
løb modtager meget kontroversielt stof.

**En klar politisk linje har bladet dog,
og det er en uforsonlig kamp mod alt,**

**hvad der har med nazisme og fascisme
at gøre, afsløring af krigsforbrydere og
afsløring og bekæmpelse af alle nynazi-
stiske bevægelser.**

Man må heller ikke se bort fra bladets
kamp for fredens bevarelse og kravet om
en menneskeverdigg behandling af alle
uden hensyn til race, politisk eller reli-
giøs indstilling.

*Bladets betydning som kontaktorgan
mellem de forskellige foreningers med-
lemmer betragter jeg som meget væsent-
lig, både med oplysninger om love og
om økonomiske forbedringer for syge
kammerater og for enkerne, foruden at
det giver en god orientering om møder
og mindstævner, der finder sted både
herhjemme og i de lande, hvor disse
uhyggelige lejre og fængsler har været.
Jeg har flere gange deltaget i Neu-
engamreforeningens pilgrimsture til lej-
rene i Emsland og til Neuengammelej-
ren.*

*

Samhørighedsfølelsen samt repor-
tagen i bladet er med til at skabe tilslut-
ning til turene, ikke alene for at mindes
dem, der omkom disse steder, men også
for at markere over for visse kredse i den
tyske befolkning, som helst vil glemme
denne skændselsperiode og helst så
mindstederne sløjfet, at vi er mange
endnu, der ikke ønsker, at der skal ka-
stes et glemselens slør over alt dette.

Meddelelserne om de aktiviteter, der
foregår i de forskellige fangeforeninger,
er også med til at holde foreningerne i

live og opretholde kontakten med dem,
der enten på grund af alder eller sygdom
ikke mere deltager aktivt i foreningsli-
vet.

Skal man op til 40-års befrielsesdagen
udtale et ønske for bladet, må det være,
at det må få 10 gange så mange annon-
cer, dobbelt så mange abonnenter, og at
mange flere vil deltage med indlæg i bla-
det.

Derfor gode venner! Stram jer an og
vær med til at gøre et godt blad endnu
bedre.

*Evald Lægteskov
Odense*

Kan du huske...

Kan du huske den 9. april 1940 på dit
skib på vej til allieret havn? eller i Dan-
mark?

Kan du huske den dag, du meldte dig til
tjeneste i England for at sejle, være soldat
eller i flyverkorpsset for at være med
til at befri Danmark?

Kan du huske den første konfrontation
med fjenden?

Kan du huske, du som var i Danmark,
din bitterhed over, at du ikke kunne gø-
re noget de første dage?

Kan du huske den første dag, da du blev opfordret til at være med til at bekæmpe tyskerne?

Kan du huske, da du fik den første våbeninstruktion?

Kan du huske, da du første gang var i aktion, f.eks. var med i en dækningsgruppe, eller aktionsgruppe som jernbanesabotør, eller i industrisabotage, eller da du ventede på et fly fra den frie verden?

Kan du huske, at du havde sommerfugle i maven, var bange, eller spændt? Ja, begge dele beviste, at du havde mod.

Kan du huske de første gange du sendte til England eller Sverige i koder?

Kan du huske, da du blev arresteret af Gestapo, tysk politi eller Hipo, og at du måtte gennem kødhakkemaskinen?

Kan du huske transporten til Tyskland, dit første møde med en KZ-lejr. Det, du så, havde du aldrig i din vildeste fantasi troet kunne være så djævelsk og perverst.

Kan du huske appellerne, hvor I stod i timevis, fordi de ikke kunne få tallene til at stemme? - I regn eller snevejlr!

Kan du huske, hvorledes dit liv ganske langsomt ebbede ud, af sult og kulde, håbløshed og mishandlinger?

Kan du huske, at dine kammerater lidt efter lidt faldt fra, og at dine Røde Kors-pakker i udekommandoerne aldrig kom frem, eller når I fik dem, havde fangevogterne og kapoerne taget langt den største part?

Kan du huske, da du så de første Hvide Busser, som du nok havde hørt rygter om, men ikke troede på holdt uden for lejren?

Kan du huske, da du i marts-april 1945 kørte over den tysk-danske grænse og så dannebrog, som du troede, du aldrig skulle se mere?

Kan du huske, du som ikke var blevet taget, din kamp for at overleve, dine nerver, der var blevet tyndslidte, dine skiftende steder du kunne overnatte én, måske to nætter?

Kan du huske trætheden, når du om natten havde været i aktion som medlem af en modtagergruppe, transportgruppe, jernbanesabotage, industrisabotage, bladgruppe, kurér, efterretningstjenesten, sejlede kurertjeneste til Sverige eller med folk, der var stærkt efterlyst - og eventuelt skulle på arbejde om dagen?

Kan du huske, hvor ensom du følte dig mellem aktionerne, og du skulle passe på gaderazzia og stikkere?

Kan du huske den 4. maj om aftenen, da du fik at vide, at tyskerne havde kapituleret, den mærkelige følelse af uvirkelighed, at vort land var frit, og at vi var anerkendt som allieret nation, fordi du sammen med de danskere, der havde kæmpet i allieret tjeneste, havde ydet en indsats?

Kan du huske? Ja, selvfølgelig kan du huske det, for det du har oplevet har givet dig dybe sår i din sjæl som aldrig kan læges,

men en ting skal du huske,

at du var en af den knap ene procent af Danmarks befolkning, der reddede Danmarks ære, det er din skyld, at vi kan se alverdens befolkning i øjnene, at vi ville kæmpe,

og det er din skyld, at vi har et Frihedsmuseum, der bliver besøgt af 250.000 mennesker fra alle nationer - det er dit museum. Kom ind og se, hvad du har ydet under de forbandede år, og vær stolt over det, lidt eller meget, du var med, det er hovedsagen,

og vær taknemmelig over, at vi har et blad, vort eget blad, Pigtråd-Gestapofangen, som vi glæder os over at læse, om gamle kammerater, der skriver deres historie, og fortæl dine gamle kammerater, der af en eller anden mærkelig grund ikke holder bladet, at de kan abonnere på det for en latterlig billig sum af kr. 50,- årligt.

Et rigtigt godt nytår ønsker jeg dig og bladet,

Børge Kruse

Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Københavns Omegnsafd.

NYTÅRSHILSEN

Min nytårshilsen her i bladet vil jeg forme med henblik på, at det i år bliver 40 år, siden Danmark blev befriet for den tyske besættelsesmagt og mange af os fra fangelejrene.

Vi i den vestlige verden har heldigvis været forskånet for krig, besættelse og hungersnød i de snart 40 år, der er gået, og mit nytårsønske for 1985 skal da også være, at den spæde optøning, der i øjeblikket er mellem stormagterne, må resultere i et positivt og varigt resultat, hvor man enes om og erkender, at krig ikke løser noget problem, ligegyldigt hvilke våben der anvendes.

Må det nye år blive året, hvor de årelange krige rundt om i verden må ophøre, og den frygtelige hungersnød og håbløshed i den tredje verden ligeså, således at verdens befolkning kan gå en lysere og lykkeligere fremtid i møde.

Ligeledes sender jeg mine bedste nytårsønsker til alle kammeraterne med tak for godt kammeratskab i det gamle år.

Godt nytår!

Solveig Skjøtt

TAK TIL »PIGTRÅD«

I fyrre-året for Danmarks befrielse, vil jeg gerne udtrykke min taknemlighed og TAK for det noble »Pigtråd«.

Den tak gælder i høj grad redaktørerne, som gennem mange år har ofret bladet deres store interesse og arbejdskraft. Alt godt for »Pigtråd« i fremtiden ønsker

*knud malthe poulsen
Veje*

På forsiden

bringér vi en tegning, der gengiver Axel Poulsens befrielses-monument foran Rådhuset i Gentofte. Det bærer følgende inskription:

*Lad de faldne, folkets bedste,
som gav Danmark frihedsdåben,
række vilje, tro og våben
til de næste.*

Kammeraternes Hjælpefond's
4. maj-komite

Mindehøjtideligheden i Ryvangen 4. maj 1985

Dagen indledes om formiddagen kl. 10 med, at der lægges blomster ved hver enkelt grav og mindeplade.

Om aftenen fra kl. 19.30 til 20.30 samles vi ved monumentet. Der bliver orkestermusik, korsang og fællessang. Kl. 20 taler kirkeminister Mette Madsen.

Højtideligheden er rykket noget frem i år. Det sker, fordi fakkeltøget skal afgå fra Mindelunden til Gentofte Rådhus kl. 21.

Fakkeltog til Gentofte Rådhus

for tidligere KZ-fanger og modstandsfolk med Region 6' Hjemmeværnsorkester i spidsen. **Afgang kl. 21.00** fra Ryvangen. **Faner:** Kun dannebrog og frihedsfanen. Fakkeltøget vil blive modtaget foran rådhuset af borgmesteren, hvorefter rådhuset er vært ved en festlighed med en forfriskning.

Da der kun vil blive udstedt 400 indbydelseskort, bedes tidligere fanger og modstandsfolk give sin formand i den forening, man er medlem af, besked med ønske om at deltage - **senest den 1. marts**. Er man ikke i stand til at gå de 40-45 minutter, turen varer, vil der blive stillet bus(busser) til rådighed, som vil følge med i fakkeltøget.

Efter enig aftale vil de forskellige bestyrelser foretage lodtrækning blandt sine medlemmer, der søger om at deltage. De heldige vil så senere få tilsendt et indbydelseskort, som er personligt, og som skal fremvises ved udlevering af fakler og armbind (til låns). Kortet skal også fremvises på rådhuset.

Foreningernes formænd bedes fremsende tallet for sine medlemmer, der ønsker at deltage til: **Solveig Skjøtt senest 1. april**, som herefter i samråd med 4. maj-komiteens øvrige medlemmer vil fordele indbydelseskortene i forhold til de kammerater, der ønsker at deltage.

I april-nummeret af vort blad vil der fremkomme en skitse for opstillingen af fakkeltøget samt nærmere om udleveringen af fakler og evt. armbind.

På 4. maj-komiteens vegne

Johs. Fosmark



Sådan var Anne Frank

Den 12. marts er det 40-års dagen for Anne Franks død i Bergen-Belsen lejren ved Celle.

Anne Frank blev født den 14. juni 1929 som datter af tysk-jødiske forældre. Allerede i sin tidligste ungdom lærte hun angsten for mennesker at kende. Familien var emigreret til Holland, og da tyskerne kom, måtte hun leve skjult i et hus i Prinsengracht og herfra skriver Anne sin dagbog.

Hver dag er et gribende kapitel af et lille menneskeliv, som hvert øjeblik trues med udslettelse. Men Anne Franks dagbog er ikke alene et rystende dokument, som viser os krigens og de forfulgtes rædsler - den er noget større og dybere - den viser, hvordan en lille pige på 13 år, under stærkt indre pres, forvandles fra barn til kvinde og kunstner, hvordan tanker af uforglemmelig værdi kan fødes og sætte dybe spor, længe efter at hun ikke selv eksisterer mere.

I 1944 slutter Anne Frank sin dagbog. Familiens skjulested opdages, og de bliver alle sendt til koncentrationslejren Bergen-Belsen. Her dør Anne Frank i 1945, to måneder før Hollands befrielse. Hun blev kun 15 år.

Hendes dagbog fandtes af hollandske venner, da familien blev sendt bort. Den er siden udbredt over hele verden, til minde om en lille pige, hvis usædvanlige litterære evner har bidraget til at skabe verdenslitteratur.

Læs om Belsen-lejren
de følgende sider.

Til læserne

TAK

til de af vore læsere, som *har* betalt abonnement på vort blad for 1985. Også tak til de mange, som har sendt et eksta beløb som bidrag til vort arbejde.

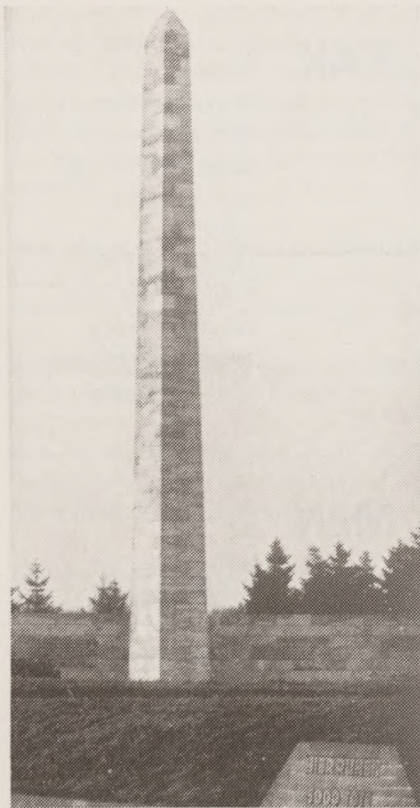
MEN

de som endnu ikke har nået at betale, skulle vi også gerne have med. Som en slags huskeseddel vedlægger vi et nyt girokort i dette nummer. De, der *har* betalt, bedes annullere kortet eller bruge det til at tegne en ny abonnent.

STOP

Desværre må vi standse tilsendelsen af bladet til alle, der ikke har betalt senest 15. marts. Vær derfor rar at betale, inden det går i glemmebogen.

Bergen-Belsen-lejren, hvor 50.000 omkom



Den høje obelisk i Bergen Belsen og en del af den store mindemur for de ti nationer, som havde haft fanger her. Også nogle få danske.

Ned gennem Europa finder man store soldater-kirkegårde og sine steder rester af de frygtede koncentrationslejre, hvor Hitler og alle hans nazistiske kumpaner lod meget af blomsten af Europas ungdom visne hen og dø. Denne artikel vil især handle om kz-lejren Bergen-Belsen, som ligger 400 km syd for Vejle - eller 300 km syd for den danske grænse, i nærheden af større byer som Celle og Hannover. Det er ret få danske, som har fristet fangekår her, endsige er døde her.

Men alligevel sker det, at også danske har villet finde, hvor denne lejr lå. Her omkom bl.a. den efter krigen så kendte lille hollandsk-jødiske pige Anne Frank og hendes familie, hende som mange nok erindrer for den smukke og særprægede dagbog, som man længe efter krigen fandt i familiens gemmer i hjemmet i det gamle, det indre Amsterdam. De nazistiske voldsherskere, der også for

Af Johs. Rasmussen

hårdt frem mod Hollands jøder - hvad man netop mindes om i Bergen-Belsen - var heldigvis ind imellem såre sjukskede, når de var på razzia i et mistænkt hjem. Derfor har vi i dag dette gribende menneskelige dokument, som siden er trykt i millionoplag Jorden over.

Nazisterne havde så mange kz-lejre rundt om. Mest i Tyskland, men også i flere besatte lande, f.eks. Polen. Og mange af lejrene havde en række underlejre, gerne i tilknytning til store fabrikker, f.eks. i våbenindustrien, hvor kz-fangerne så blev udnyttet på det groveste. Uden sikkerhed mod røg, møg og gift. Underernærede og med lange arbejdsdage.

*

Men, altså, i mange år var lejren svær at finde. Vesttyskerne var, forståeligt nok, ikke stolte af dette kapitel i deres

lands historie. Der skete nemlig det, at da de engelske besættelsesstyrker kom frem til denne lejr den 15. april 1945, så var alt så sølle, at man skyndsomst fik de sidste fanger væk. På sygehuse rundt om. Og så brændte man - 15. maj - bygninger og inventar, rub og stub. Man var simpelt hen bange for smittefaren, at der skulle opstå epidemier. I 1952 blev ansvaret for stedet overdraget til den tyske delstat, Nedersachsen, med hovedstad i Hannover. Fra 1959 til 65 lavede man flere gange om på området, så det fremtræder som nu. Og i 1966 føjede man et lille museum til, på tysk et »Dokumentenhaus«, ligesom man nu også har fået det i Neuengamme-lejren ved Hamborg. Men allerede i november 1945 begyndte jøder i ind- og udland at anlægge det første mindesmærke her. Og i 1964-65 opsatte delstats-regeringen flere store enkle mindemure i granit rundt på området med tyske tekster som »Herunder hviler 1000 dødsofre« eller 5000, 2000 og hvilke tal, der nu står på de enkelte stensætninger, efter at man det pågældende sted fandt lig- og aske-rester i sådanne mængder.

På stedet var der allerede i 1940 en del militære barakker. Og det gjorde man nu til en krigsfangelejr, Stalag 311. Fra



En muselmand.



Det jødiske fællesmindesmærke, rejst allerede november 1945.

1941 var det især russiske krigsfanger, man fyldte lejren med. Og snart opstod heftige anfald af plettyfus. Med massedødsfald til følge.

Man ville lave clearing

Fra april 1943 oprettede SS en kz-lejr for jøder her. Meningen var, at de jøder, man indsatte i denne lejr, skulle kunne udveksles med fremmede lande, så tyskerne fik deres egne soldater, der var krigsfanger i det pågældende land, byttet med jøderne. Men denne menneskehandel blev der ikke meget af i praksis.

Og fra oktober 1944 anvendte man mere og mere lejren som almindelig kz-lejr. På de brutale betingelser, som man kendte det rundt om i de tyske kz-lejre. **F.eks. blev der i de måneder overført 8000 kvindelige fanger fra Auschwitz-Birkenau til kz-lejren her til Bergen-Belsen.** I december 44 var lejren almindelig kz-lejr. Med overvægt af jøder, fra ti lande, men især mange fra Holland. Lejrens kommandant var nu Josef Kramer, der tidligere havde ledet Auschwitz-Birkenau-lejren.

Fra januar 1945 væltede det ind med kz-fanger fra alle sider, så lejren hurtigt blev overfyldt. Med epidemier og dødsfald i massevis. Fordi de tyske tropper måtte opgive bastion efter bastion til de allierede, russerne fra øst (og dem frygtede tyskerne, med rette, allermest) og englænderne, amerikanere og franskmænd fra syd og vest.

22.000 blev til 60.000

1. februar 1945 var der 22.000 kz-fan-

ger her. Få måneder efter, 15. april, var tallet 60.000. I februar, marts og første halvdel af april døde henholdsvis 7000, 18.000 og 9000 i lejren. Efter at de engelske tommyer var rykket ind, døde endnu 13.000 i den næste måned eller to. I alt døde ca. 50.000 af lejrens fanger her i 1943-45.



Et engelsk filmhold under hæren optog straks efter Bergen Belsen-lejrens befrielse foråret 45, en række optagelser her, som i dag findes på Imperial War Museum i London. Her et af billederne.

Tyskerne var ikke glade for at indrømme noget som helst. Først den omstændighed, at vi nu er 30-40 år fra krigen, og at ny slægtled er vokset op, og at vi fik Holocaust-bølgen, som kom med blade, bøger og film fra USA til Tyskland for få år siden, har vist rigtigt åbnet en del tyskeres øjne for den tids frygtelige barbari, uret og vold. Så fra 1965 er der en ganske enkel, men smukt anlagt lejr her og det nævnte lille museum ved lejrens indgang. Indtil da nægtede egnens folk gerne overfor udlændinge at kende noget som helst til, at der her havde været en lejr.

Spurgte man, henviste lokale folk f.eks. til de almindelige kirkegårde på egnen. Og til de store britiske kaserner, som ligger i nærheden.

Ja, ved Brecklingen har man enorme engelske kaserner og i nærheden store øvelsesområder, hvor der tit skydes kraftigt natten igennem, ligesom der er stor trafik til og fra med kanoner, kampvogne m.v. Jeg har selv overnattet på en kro tæt ved. Måske var der en stor

allieret NATO-øvelse, så det var særlig slem. Men jeg skal også love for, at der blev fyret med kraftigt skyts.

Ikke langt herfra findes også en stor britisk krigs-kirkegård. »Brecklingen War Cemety. 1939-45«. På en lille skræning. Tæt ved en landevej. Her er græs, gyvel, lyng, fyr og birk mellem de mange hundrede små hvide kors. Mest over RAF-flyvere. Flest fra England, men i øvrigt med navne fra hele det daværende imperium. Gravene holdes af Commonwealth War Graves Commission, og på det mindesmærke indenfor lågen læser man »Their Name Liveth for Evermore«.

Jeg har nævnt de store massebegravelser med stensætninger over. Rundt om findes et par store jødiske fælles-mindesmærker. Og så har enkelte slægter rejst en symbolsk sten, større og mindre, på det sted, hvor man antager, at vedkommende nu ligger. Foruden de to store fælles-mindesmærker har parken også en lang, ikke særlig høj mindemur, der vidner om, at lejren har rummet jødiske kz-fanger fra ti lande, herunder Tyskland selv. Hvert land har fået plads til en lille indskrift. Her kan nævnes Norge, Belgien, Holland, Frankrig. Helt til venstre, øverst oppe, ser man en ungarsk tekst. Nedenunder læser man den danske indskrift: »Forgæves har I ikke kæmpet«.

Jeg har nævnt Anne Franks navn og kan føje nogle oplysninger til om det hollandske islæt i lejrens trængsler. Da tyskerne besatte Holland i maj 1945, var der 140.000 jøder. Heraf var nogle flygtninge fra Tyskland, ja helt fra Polen var det lykkedes nogle jøder at komme til Holland, hvor man så har troet sig i sikkerhed. Frank-familien var selv få år før kommet fra Frankfurt i Tyskland til Holland, da nazismen dukkede op. Her startede faderen så en lille fabrik i det indre af Amsterdam. Tyskerne tog straks fat på jødeforfølgelsen, da man havde besat landet. Mange hollændere støttede det jødiske islæt, som man i det hele taget altid har været liberal overfor andre befolkningsgrupper, f.eks. fra landets tidligere kolonier. Under krigen lykkedes det hollænderne at skjule 20.000 jøder. **Og engang under besættelsen lavede man en generalstrejke mod tyskerne netop i protest mod Naziregimets barske fremfærd mod jøderne i Holland.**

I Holland oprettede tyskerne en kz-lejr i Westerbork i provinsen Drenthe. Her indsatte man efterhånden 110.000 jøder. Fx. også Anne Frank-familien.

Herfra skulle jøderne så »udvandre«, prøvede man at bilde befolkningen og især de jødiske fanger ind. »Udvandringen«, som altså var tvungen, skete altid østpå. Til langt værre lejre, ofte med gaskamre og udryddelse som eneste hensigt. Kun 6000 kom hjem igen. Af Frank-familien overlevede kun Otto Frank, familiefaderen. Han slog sig siden ned i Paris, blev senere gift på ny og døde først for et par år siden, vistnok 91 år gammel.

Han bestemte, sammen med Hollands myndigheder, at familiens gamle hjem, efter en omfattende restaurering, skulle udgøre en »Anne Frank-Stiftung«, altså et internationalt ungdomskollegium. Jeg har for mange år siden besøgt huset i Prinzengracht i Amsterdam, mens det blev restaureret og der ellers var pigtråd for. Inde i flere af værelserne hang krans ved krans, skænket af jødiske foreninger og slægter fra det ganske Vesteuropa, Amerika og Israel.

SS-kommandanten i lejren i Westerbork i Holland var ikke for snu. Han optog midt i 1944 en film fra »sin lejr«, så man ved så meget desto bedre besked med livet der og de ugeringer, han havde ansvaret for. Til da var kommet 103.376 hollandske jøder til lejren. Heraf sendte man 3029 til Belsen, 2470 til Theresienstadt og 95.545 »østpå«, altså til en hurtig tilintetgørelse i Auschwitz i Polen o.l. steder.

Den tidligere kz-lejr, nu nærmest en park, kaldes »Gedenkstätte Belsen«, altså mindelejren Belsen - eller om man vil det, »Stedet for eftertanke i Belsen«.

Danske kz-fanger måtte, som vi ved det alt for godt i vor kreds, mange steder hen. Blev ofte flyttet omkring, sjældent til det bedre. Flest kom til Neuengamme ved Hamborg og derfra tit videre rundt. Danske kommunister havnede gerne i Stutthof ved Danzig, politiet i Buchenwald ved Weiner, jøderne i Theresienstadt i Czekkoslovakiet, og en del danske i Sachsenhausen eller i Dreibergen tugthus. Sådan kunne vi blive ved.

Men få af lejrene er bevaret. I hvert fald kun få istandsat til mindeparker. Her kan nævnes Auschwitz i Polen, Buchenwald i Østtyskland, Bergen Belsen ved Celle og Hannover og Neuengamme ved Hamborg. De to sidstnævnte med egne små museer, »Dokumentenhäuser«. Bergen Belsen har haft sin park og museum fra 1966, Neuengamme lejren, resterne af den, har eksisteret i mange år, og i løbet af et år eller to skal de sidste fabrikker væk fra områ-

det, så lejren også får rådighed over denne del af den oprindelige kz-lejr. Og nu har man altså også her ved Neuengamme for få år siden fået sit museum, som besøges af mange danske.

Der kommer mange gæster i Bergen Belsen. Fra mange nationer. Og vel mange jøder. Da jeg i sommer besøgte lejren, var der også et australsk tv-hold, som havde optagelser i gang. Stedet er i grunden pænt anlagt. Men det kan de tusinder og atter tusinder af uskyldige også have al muligt krav på.

Johs. Rasmussen

Frøslevlejren: 40-årsdagene for Danmarks befrielse den 4. og 5. maj 1985

Lørdag den 4. maj

- Kl. 10.00-17.00: Museet åbent, eventuelt særudstillinger.
- Kl. 16.00: Åbning af mindehøjtideligheden i Frøslevlejren v/amtsborgmester Kresten Philipsen.
- Kl. 16.20: »Ung og engageret i modstandskampen i 40'erne«. Tale v/Hans Bøjlund Sørensen, Kolding.
- Kl. 16.40: »Ungdommens syn på begrebet frihed i dag«. Tale.
- Kl. 17.00-17.30: Oplæsning af prolog (samtidig i hele landet) — oplæsning sker ved unge fra lokalområdet.
- Kl. 20.00-21.00: 4.-maj-parade med kransenedlægning og udsendelse af frihedsbudskabet fra BBC. V/Danske Kvinders Beredskab, Hjemmeværnet og Bov Civilforsvar.

Søndag den 5. maj

- Kl. 9.30-10.00: Koncert v/lokalt orkester.
- Kl. 10.00-17.00: Museet åbent, eventuelt særudstillinger.
- Kl. 10.00-10.15: Velkomst.
- Kl. 10.15-10.30: Kransenedlægning ved mindestenen ved tårnet.
- Kl. 10.30-11.00: Mindeandagt ved tårnet.
- Kl. 11.00-11.15: Tale ved repræsentant for regeringen (eventuelt miljøministeren).
- Kl. 11.15-12.30: Øvrige taler.
- Kl. 12.30-12.40: Afslutning v/borgmester Rebsdorf, Bov.

Karen Nymand Nielsen

I anledning af det nye år sender Neuengamme-foreningen de bedste ønsker for 1985, med tak for året der gik

Nytårshilsenen er ledsaget af billedet af monumentet ved Helligåndskirken. Det er ledsaget af en fyldig billedtekst, som vi gengiver i sin helhed.



Mindesmærket for den ukendte koncentrationslejringsfange ved Helligåndskirken i København er udført efter tegning af arkitekt, professor Kaare Klint (1888-1954).

Monumentet blev afsløret den 4. maj 1950. Det er rejst over en simpel sort urne af jern fyldt med aske fra krematoriet i Neuengamme, der blev gravsat i anlægget ved Helligåndskirken den 29. august 1946. Yderligere gravsattes under monumentet en urne med aske hentet i Auschwitz-Birkenau i Polen den 8. maj 1953.

Monumentet blev rejst af en komité af tidligere danske koncentrationslejringsfanger. Monumentet bærer følgende inskription af digteren Halfdan Rasmussen:

— Muselmand. Ukendte Job,
aske i en askehob.
Legioners sorg og ve

sover i din askes sne.

Menneske. Navnløse ven.

Giv os mennesket igen.

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme vil den 20. april 1985 på 40-årsdagen for vor befrielse fra koncentrationslejren Neuengamme ved Hamburg samles her ved dette monument kl. 19.00 for at mindes dagen og de af vore kammerater, der ikke oplevede befrielsen.

(Monumentet blev i 1983 flyttet til sin nuværende plads i forbindelse med en omlægning af anlægget ved Helligåndskirken).
(Foto: Jens)

DRONNINGEN OVERRAKTE EBBE MUNCKS HÆDERSPRIS

Ebbe Muncks Hæderspris - opkaldt efter den afdøde hofchef, modstandsmænd, journalist, grønlandsforsker og diplomat af samme navn - tildeltes i år professor Ebba Lund, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, samt boghandler Mogens Staffeldt, som spillede en stor rolle i modstandskampen.

Hver hæderspris er på 25.000 kroner. Tidligere har Frihedsmuseet i København fået andre 25.000 kroner til oplysningsarbejde.

OVERRÆKKELSEN blev foretaget af Dronning Margrethe ved en festlighed den 14. januar på Nationalmuseet.

Boghandler Mogens Staffeldt, der er 69 år, var med til at stifte sabotageorganisationen Holger Danske, og hans boghandel fungerede som central for modstandsbevægelsen. I slutningen af krigen lykkedes det ham at flygte til Sverige, hvor han blev en af Ebbe Muncks nærmeste medarbejdere.

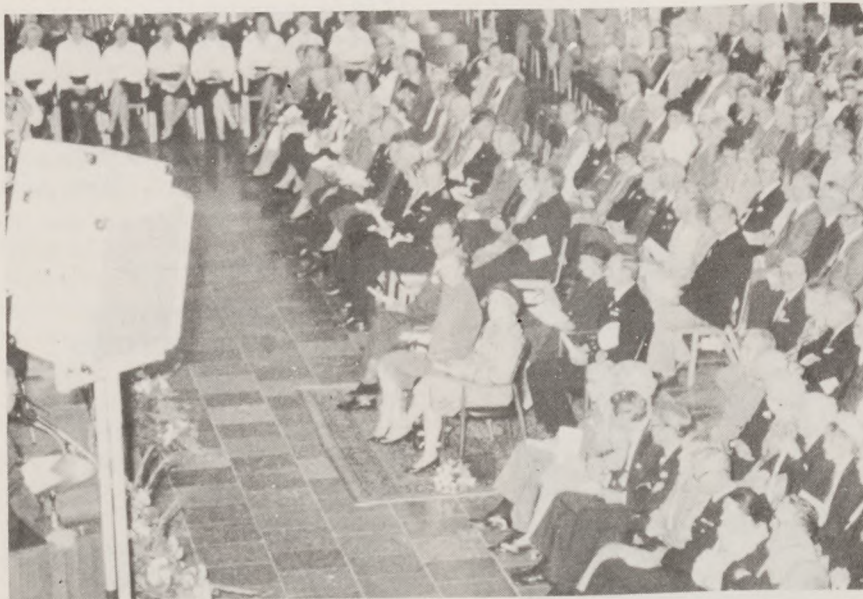
Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen
til de syge

1944 — 19/9 — 1984

40-års dagen for aktionen mod det danske politi den 19. november 1944 blev en uforglemmelig dag for **Amalienborg-klubbens** og **Buchenwald-klubbens** medlemmer.

Et af dagens højdepunkter var de to foreningers fælles mindehøjtidelighed sammen med Politihistorisk Selskab i Rådhushallen i København.



På billedet byder overborgmester Egon Weidekamp på byen Københavns vegne velkommen til den tæt pakkede Rådhusal med Hendes Majestæt Dronning Margrethe og Deres Kongelige Højheder Prins Henrik og Arveprinsesse Caroline-Mathilde som æresgæster.

(Foto: Ole Koch, Rigspolitechefen, Tekn. Afd.)

Sådan lød Amalienborg-klubbens nytårshilsen. Den var ledsaget af en smuk lille bog, der gengav Saxos skildring af Hamlets hævn. Originalen er på latin, men den foreliggende tekst er på engelsk. Den starter med en faksimile-gengivelse af en side af Saxos bog. Oversættelsen er foretaget af professor Jørgen Olrik og derefter gengivet på engelsk af Reginald Spink. Træsnittene skyldes Poul Christensen.



På vagt ved Amalienborg.

FRA TÆNKEBOKSEN

»Det er ingen kunst at blive gammel, men derimod at kunne bæret det«.

(Goethe)

*

Jo mere man har at leve for — jo mindre kan man leve af!

*

»En optimist er en diplomat, som bliver forflyttet til Rom og regner med en dag at få pavens kone til bords«.

*

»Åndelige reserver er ligesom økonomiske reserver: man må sørge for at samle dem, før man får brug for dem.

Runde dage

Erna Jørgensen, Lemvigvej 67, 9220 Aalborg SV, 80 år 15. februar.

Svend Larsen, Marselisboulevard 32, Århus, 60 år 15. februar.

Terkel Nyborg, Søvninget 3, 2635 Ishøj, 70 år 15. februar.

W. Bjørn Nielsen, Kokkedal Stationsvej 41, 2980 Kokkedal, 75 år 16. februar.

Willy Evald Holst, Joh. Kellersvej 57, 2450 Kbh. SV (Buchenwald) 65 år 16. februar.

Ernst Aug. Nielsen, Firskovvej 42, 2800 Lyngby (Dachau 142.620) 60 år 17. februar.

J. T. Selch, Skovbrynet 6, 4800 Nykøbing F (Buchenwald) 75 år 18. februar.

Preben Boye, Søholtalle 4, 8600 Silkeborg, 70 år 18. februar.

Ove Misfeldt Sørensen, Skolevænget 13, Dagnæs, 8700 Horsens (Hannover-Stöcken) 60 år 18. februar.

Mary Olsen, Birkedommervej 89, 2400 Kbh. NV (Theresienstadt) 60 år 18. februar.

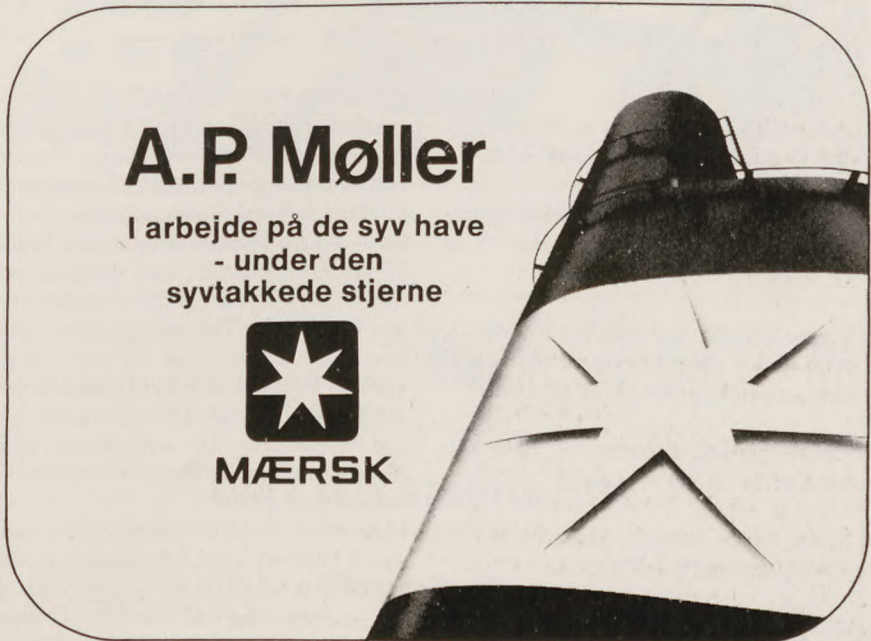
Ida Øemig, Krusåg. 19, 1719 Kbh. V, 70 år 19. februar.

Aage Hegner, Strandvejen 19, 4944 Fejø, 75 år 21. februar.

Mogens Ehlert, Jernbaneg. 9, 5500 Middelfart, 65 år 22. februar.

Anker Kjær, Enghavevej 120, 2450 Kbh. SV, 70 år 22. februar.

- Jørgen Tvermose**, Bakkehaven 34, 2970 Hørsholm, 70 år 23. februar.
- Rob. Jensen**, Hamletsg. 8, 1., dør 67, 2200 Kbh. N, 60 år 24. februar.
- Heinrich Kvist**, Randers, 70 år 24. februar.
- Petersen Brunborg**, Griffenfeldtsg. 3, 8700 Horsens, 75 år 24. februar.
- Peter Juel Hansen**, Svendsgade 7, 9000 Aalborg, 65 år 25. februar.
- K. M. Katznelsen**, Spurvegården 30, 2., 2650 Hvidovre (Sachsenhausen) 70 år 25. februar.
- Leo Højland**, Hobrog. 13, 2100 Kbh. S, 75 år 26. februar.
- Laurits Kjøngerskov**, Svanevej 50, 4970 Rødby (Neuengamme 68.386), best.-medl. i Neuengammeforeningen) 60 år 28. februar.
- Ove Høegh-Guldberg**, Agervej 9, Stensballe, 8700 Horsens, 80 år 28. februar.
- Sv. Aa. Hansen**, Indre Ringvej 1, Fredericia (Frøslev) 60 år 28. februar.
- Knud Oxenhøll Nielsen**, Garvergårdsvej 40, 4200 Slagelse (Buchenwald) 65 år 28. februar.
- J. P. Nielsen**, V. Fjordvej 54, 9000 Aalborg, 65 år 1. marts.
- Tage Høgsgård**, Holmevej 148, 8270 Højbjerg, 60 år 2. marts.
- Klara Sørensen**, Hjalleseg. 32 C, 5260 Odense S (Ravensbrück) 70 år 2. marts.
- Chr. Juul Andersen**, Vigerslevvej 136, 2500 Valby (Buchenwald) 70 år 2. marts.
- Eivind Bruno Pedersen**, Stavnsbjerg Alle 85, 2730 Herlev, 70 år 3. marts.
- Chr. Jensen**, Nedre Mosevej 26, 9990 Skagen, 70 år 3. marts.
- Finn Thomsen**, Strandlund 10 st., 2900 Hellerup (Dachau 141.778) 65 år 3. marts.
- Sv. Aa. Jensen**, Gigtplejehjemmet, st. 41, Caspersvej 7, 9900 Frederikshavn, 60 år 4. marts.
- H. P. Petersen**, Skjoldborgsvej 5, 5270 Odense N, 70 år 7. marts.
- Anton Biernat**, Åsumvej 174, 5240 Odense NØ (Sachsenhausen73.103) 65 år 9. marts.
- Arne Kegel**, Solsikkevej 14, 4040 Jyllinge, 65 år 10. marts.
- David Nivaro**, Frø. Alle 92, 1820 Kbh. V, 65 år 10. marts.
- Arne Elstrøm (Nybo)**, Sejs Søvej 10, 8600 Silkeborg, 70 år 11. marts.
- Børge Poulsen**, Storsejlet, 3070 Snekersten, 75 år 11. marts.
- Knud Bache**, Frø. Alle, 1820 Kbh. V (Buchenwald), 85 år 13. marts.
- Hans Ebbe**, Vibevej 18, 2400 Kbh. NV, 60 år 15. marts.
- H. S. Mejrup**, Camilla Niensensvej 16, 2000 Kbh. F (Buchenwald) 85 år 16. marts.
- Ole Kragh Nielsen**, Vadum Kirkevej 52, 9430 Vadum, 70 år 20. marts.
- Laurits Nielsen**, Vedelsvej 31, 2610 Rødovre, 70 år 20. marts.
- Axel J. Eilersen**, Rosmosevej 5, 2650 Hvidovre, 65 år 20. marts.
- Poul Andreassen**, Hjørdemål Klitvej 4, 7741 Frøstrup, 65 år 21. marts.
- Karl C. Rasmussen**, Kæmpevej 4, 3600 Frederikssund (Buchenwald) 75 år 21. marts.
- Egon Gissel**, Hjørdevangen 28, 2700 Brønshøj (Stutthof) best.medl. i Stutthofforeningen, 70 år 22. marts.
- Johs. Nielsen**, Vestergade 10, 4793 Bogø By (Buchenwald) 75 år 24. marts.
- Poul Møller**, Falstersg. 43, Århus, 65 år 24. marts.
- Alfr. V. Petersen**, Sofienhøjvej 5 B, 2300 Kbh. S, 80 år 24. marts.
- Jørgen Breving**, Bispeengen 13, 2200 Kbh. N, 60 år 26. marts.
- Aage Tranholm**, Vangen 193, 9400 Nørresundby, 65 år 26. marts.
- Børge Hansen**, Oscar Bruunsvej 9, 3050 Humlebæk (Buchenwald) 65 år 26. marts.
- Johs. Tander**, Wesselsg. 10, 2200 Kbh. N (Buchenwald) 70 år 27. marts.
- Asger Pedersen**, Morsøg. 4, 9000 Aalborg, 70 år 30. marts.



Knud Aa. Jespersen, Bjerregårdsvej 13, 5000 Odense C (Sachsenhausen 74.333) 65 år 31. marts.

Kurt Johan Bauer, Sølystvej 14, 2740 Skovlunde, 65 år 31. marts.

Hans Lilienskjold, Strandvænget, 9300 Sæby, 70 år 2. april.

Erik Lagergren, Postgade 23, 3740 Svaneke, 80 år 2. april.

Clara Andreasen, Uldalsvej 20, 9400 Nørresundby, 80 år 4. april.

Gunnar Emil Nielsen, Folemarksvej 6, 2600 Glostrup (Buchenwald) 65 år 5. april.

Jens Holger Jensen, Ny Næstvedvej 11, 4200 Slagelse (Buchenwald) 70 år 7. april.

Irma Lykkeberg, Frejsgade 2, 8700 Horsens, 65 år 8. april.

Kai Wive, Lærkegade 16, 8740 Brædstrup (Hannover-Stöcken) 70 år 9. april.

Axel William Larsen, Flintholm Alle 43, 2000 Kbh. F, 75 år 9. april.

Poul Kristensen, Strandbovænget 7, 2680 Solrød Strand (Neuengamme 67.396) 75 år 9. april.

K. O. Møller, Rønnealle 21, 2791 Dragør (Buchenwald) 70 år 10. april.

Aage Christensen, Birkalle 1, 6000 Kolding, 65 år 10. april.

Arne Nielsen, Honorevej 4, 7000 Fredericia (Vestre Fængsel) 70 år 11. april.

Viggo Hedegaard Jensen, Slotsvænget 16, 3400 Hillerød (Buchenwald) 75 år 11. april.

Viggo Soltoft, Sønderjyllands Alle 7, 2000 Kbh F (Buchenwald) æresmedl. af Buchenwaldklubben, 90 år 12. april.

Eivind Poulsen, Østerbro 24, 9000 Aalborg, 65 år 14. april.

Rense Bonde Hansen, Skelvangen 175, 9000 Randers, 85 år 15. april.

Etta Pedersen, Østergade 19, 9560 Hadsund, 65 år 16. april.

Asta Jensen, Færgevej 13, Udbyhøj, 9870 Havndal, 60 år 17. april.

Chr. Ahrendt Viereck, Vestavej 8, 9200 Aalborg SV, 65 år 17. april.

Søren Lundby Christensen, Nevadavej 1, 4200 Slagelse, 65 år 17. april.

Erling Arnberg Møller, Platanvej 3, Ore, 4850 Stubbekøbing (Buchenwald) 65 år 18. april.

O. Ditlev Dahl Christensen, Nakskovvej 27, 2500 Valby (Buchenwald) 75 år 19. april.

Peter Rødbro, P. Heisesvej 9, 8000 Århus C, 60 år 19. april.

Poul Verner Nielsen, Smedevænget 14, 5230 Odense M (Sachsenhausen 73.093) 60 år 19. april.

RETTELSE

Vi meddelte sidst, at **Kurt Ørsted**, Runevej 17, Tune v. Roskilde (Stutthof) fylder 70 år 17. februar. Det var for hastet, da han venter til 17. december i år med den runde dag. Undskyld.

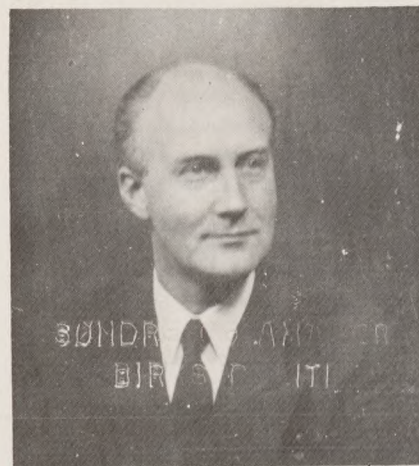
Forsinket hilsen

Og vi har de forsinkede hilsener (som vi ikke er skyld i). Bogtrykker **Bernhard Lunddahl**, Josteinsvej 121 st., 2880 Bagsværd, fyldte den 9. februar 75 år. **William Filler**, Ø. Farimagsgade 75, 2100 Kbh. Ø, får også forsinket hilsen, idet han fyldte 70 år den 10. februar.

EN RUND FØDSELSDAG

Den 11. marts i år (på den gamle kong Frederik IXs fødselsdag) runder en kendt kammerat, Arne Elstrøm, som nu bor i Sejs ved Silkeborgsøerne, et såkaldt skarpt hjørne, idet han da fylder 70 år. Arne Elstrøm, som dengang lød navnet NYBO, var i et par år under krigen forløber for Tjæreborgpræsten, idet han arrangerede rejser fra det i bogstavelig forstand »mørke« Jylland til det neonbelyste Sverige. Det var vel ikke netop luksusrejser, han arrangerede, men desto større var glæden, når »turisterne« nåede rejsens mål.

Som den praktiske mand Nybo - undskyld Elstrøm altid har været, var det naturligvis ikke kun en ex- men også en importforretning han drev. Den fantasi-rigdom, der var nødvendig for udførel-



Portrættet af Nybo har været anvendt til et falsk legitimationskort, udstedt i Göteborg, lydende på navnet: Kjeld Petersen, født 11. marts 1915.

sen af exportforretningen, var mindst lige så påkrævet, når det drejede sig om at få de importerede varer ilandpraktiserede.

En bedre mand til jobbet kunne ingen - heller ikke Toldstrup - have fundet, for fantasi og idérigdom er egenskaber, som Vorherre har spenderet i rigt mål på Elstrøm, og dertil et velsignet humør.

Elstrøm gjorde selv turen over Kattegat et par gange under krigen - første gang i sommeren 1944, hvor han var så uheldig på tilbageturen at få en luge ned over den ene hånd, således at han kom til at opholde sig et par ekstra uger i Göteborg. På den måde blev det muligt for skriveren af disse linjer at udnytte Elstrøms utvivlsomme evner som barnepige for en nysgerrig næsten 4 år gammel dreng, medens lillebror blev døbt. En pistol har nok altid været et fascinerende legetøj for drenge.

Da Elstrøm for anden gang var i Sverige, var det som repræsentant for Toldstrup, i forbindelse med ændringer i Sverigesturen.

Efter vel udført arbejde under krigen var Elstrøm i nogle år i kompagni med Werner Gyberg fra den svenske side af ruten. Dette kompagniskab førte til et berømt væddemål, hvorefter Arne Elstrøm skulle klare sig i nogle måneder med en startkapital på 1 øre.

Naturligvis klarede han væddemålet med bravur - og såvidt jeg erindrer, blev Arne Elstrøm ansat hos Sveriges Radio som lydkonsulent!

Arne Elstrøm bruger nu sit otium til at lære unge mennesker at holde sig målet for øje, idet han instruerer i pistol-skydning.

Der er kun tilbage at ønske Arne Elstrøm til lykke med det runde tal, og god vind fremover.

Verner Jensen
Frederikshavn

Det gemytlige ægtepar bor i en skøn villa i Sejs. De har stillet en lejlighed til rådighed for tidligere fanger og modstandsfolk. Den administreres af Børge Jensen, Aalborg.

Der er på selve den runde dag åbent hus i hjemmet Søvej 10 i Sejs fra 10-14.

FORUNDERLIG STRIDSKVINDE BANEVRYDER OG FORKYNDER

Froken Ragna Rasmussen, Fabersvej 2, Randers, fyldte den 23. januar 80 år, og det ville gå aldeles upåagtet hen, hvis man ikke gjorde opmærksom på, at froken Rasmussen er identisk med Søster Ragna. Det vil vække gode minder og taknemlige erindringer i vide kredse, både i hendes gamle sogne i Aalborg og Randers, men også på Diakonissestiftelsen, blandt de mange kvinder, som under krigen fandt hjælp og forståelse hos hendes under opholdet i Berlin, og i den del af modstandsbevægelsen, som arbejdede under Toldstrups ledelse.

Dansk Kirke i Udlandet fik i 1941 fra Gesandtskabet i Berlin opfordring til at gøre en indsats. Opholdet i Berlin modnede hos Søster Ragna ønsket om at være aktivt med i kampen mod nazismen, og hun fandt også på dette område sin plads i modstandsbevægelsen i Aalborg. Hun havde friske ideer, når det gjaldt at finde depoter til våben og sprængstoffer, og hun kunne altid hjælpe med en effektiv forklædning af en frihedskæmper, hvad enten han skulle gøres til frelserøldat eller til diakonissesøster, og så havde hun et smittende humør og en ukuelig optimisme.

Mod krigens slutning måtte hun selv »gå under jorden«, og det er formentlig den eneste gang i sit liv, Søster Ragna har »svigtet« diakonissesøstrenes ordensregler og levede livet i en farverig bomuldsjole og med læbestift og rødt på kinderne! Hun fik selvfølgelig tilgivelse for sit verdslige sidespring, og på Diakonissestiftelsen var man ikke fri for at være lidt stolte af hendes indsats.

Det var også Søster Ragna, som gennem dronning Alexandrine i sommeren 1944 sendte hilsen til Kong Christian fra modstandsgrupperne i Aalborg, og som kom hjem med en genhilsen, der blev

modtaget med en sådan glæde, at sabotagegrupperne straks inddelte sig i et K-kompagni og et D-kompagni.

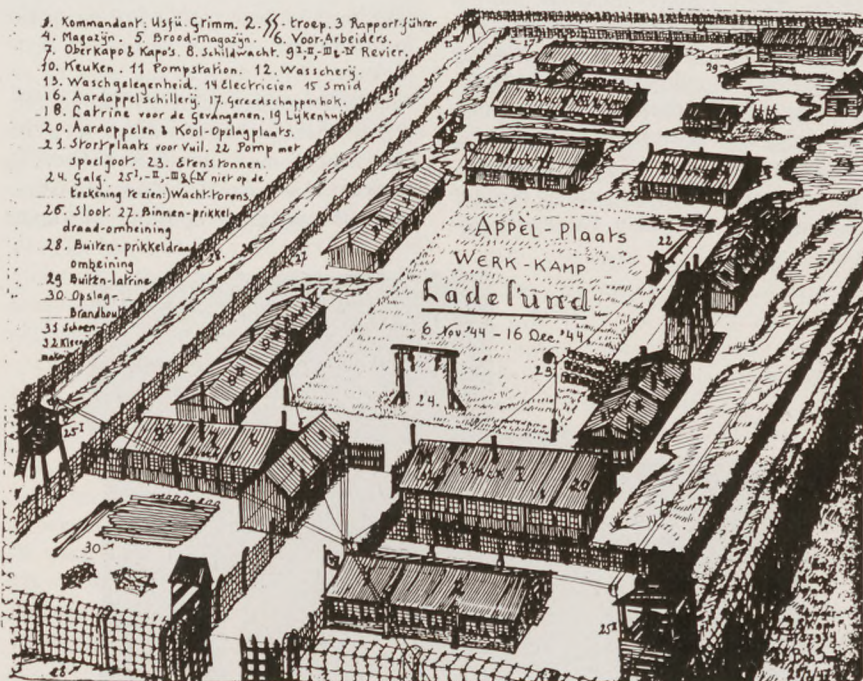
KZ-lejren i Ladelund

I den lille landsby Ladelund tæt syd for den dansk-tyske grænse oprettedes i slutningen af 1944 en KZ-lejr som udekommmando fra Neuengamme. I denne lejr omkom bl.a. et stort antal hollandske fanger, alle fra den lille by Putten (en beretning herom har bl.a. været givet i »Gestapofangen« nr. 7-8 i 1974).

Hvert år holdes i november en højtidelighed, arrangeret af den tyske menighed i Ladelund i samarbejde med en kreds af pårørende til ofrene fra Put-

ten. Der er som regel også en del sønderjyske modstandsfolk og tidligere KZ-fanger, der deltager i disse højtideligheder, og i forbindelse med Fangesammenslutningens fangestævne på Als i 1974 blev der aflagt besøg og holdt en særlig højtidelighed i Ladelund.

I år var der på baggrund af 40-års dagen af en tysk arbejdsgruppe og lærerstaben på Friedrich-Paulsen-skolen i Niebüll arrangeret en mindeudstilling, der blev åbnet ved en højtidelighed den 17. november, og den 18. november holdtes mindegudstjeneste i Ladelund kirke. I tilslutning til mindegudstjenesten fandt en kransenedlægning sted i mindelunden med KZ-gravene på kirkegården i Ladelund. Her blev også nedlagt en krans fra Landsforeningen Gestapofangerne.



Skitse af Ladelund-lejren. Den lå lige syd for statsgrænsen mellem Danmark og Tyskland. Tegningen er udført i 1947 af den hollandske fange, dr. Bob Smit. Teksten på tegningen er derfor på hollandsk.



Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

Mindepark for frihedskampens faldne i Aalborg bliver nu til virkelighed

En mindepark for modstandskampens faldne i Aalborg bliver nu til virkelighed. Kommunen har skænket en 10.000 kvadratmeter stor grund ved Søndre Kirkegård. Man håber på at kunne foretage en symbolsk indvielse i maj måned, medens parken formentlig først kan være helt færdigindrettet i maj 1986.

Mindeparken vil blive omgivet af en halvanden meter høj jordvold, og der agtes rejst et mindesmærke i granit, og det er allerede bestilt hos billedhuggeren Edgar Funch. I græsplænen omkring mindesmærket anbringes 143 mindeplader med navn og data for de omkomne. Det drejer sig om faldne modstandsfolk, KZ-fanger, der døde i Tyskland, søfolk, der omkom i allieret tjeneste og ofre for clearingmord og anden Gestapoforfølgelse.

Tanken om oprettelse af en mindepark kom oprindeligt fra Aalborgafdelingen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, og det er ikke mindst et af afdelingens bestyrelsesmedlemmer, tidligere brandmester og byrådsmedlem H. Bremer Sørensen, der har været den drivende kraft. Han var under besættelsen aktiv i modstandsorganisationen »Ringene«, og nu har han altså sat sig som mål at få indrettet en værdig mindepark, hvor der kan være rimelig plads til højtideligheder.

*

Aalborg har i forvejen en mindre mindelund på kirkegården bag Ansgarkirken. Her blev i 1949 rejst et kors og gravsat en urne med en ukendt KZ-fangers aske. I pergolaen er anbragt 24 mindeplader.

Bremer Sørensen er formand for indsamlingskomiteen og har ført en række forhandlinger med de respektive myndigheder. Men nævnes må også de erhvervshæmmedes sekretær Børge Jensen, der har gjort en stor del af det praktiske arbejde med udsendelse af breve og girokort. Gennem de erhvervshæmmedes afdeling alene er hidtil indsamlet

over 90.000 kr. Og gennem erhvervslivet, de faglige organisationer og en række fonde regner man med at få samlet hele det nødvendige beløb. Der er foreløbig sikret et beløb på 700.000 kr., men da granitskulpturen alene kommer til at koste 500.000 kr., mangler der stadig en del. Bidrag kan indsættes på Privatbankens giro nr. 3 00 51 00, men kuponen skal tydeligt mærkes: Til mindepark for faldne aalborgensere, konto nr. 536.760 (husk det nu).

Særfrimærket

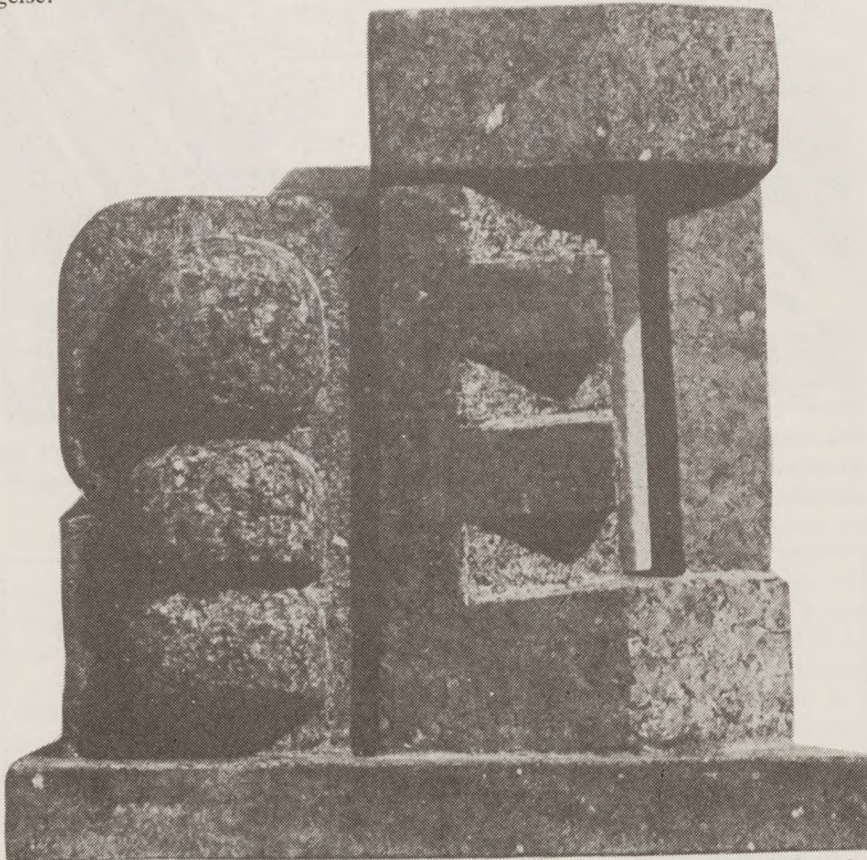
til 40-års dagen til gavn for frihedskampens ofre og deres minde

Uafhængigt af hinanden fremsatte Neuengammeferien og Frihedskampens Veteraner for et par år siden forslag om at lade postvæsenet udsende et særfrimærke i forbindelse med 40-året for befrielsen. Frimærket skulle sælges til en overpris. Det var Neuengammeferienens tanke, at denne merindtægt skulle tilfalde en rekreativ fond for tidligere KZ-fanger, medens F.V. havde ønsket, at pengene anvendtes til fordel for Frihedsmuseets forskning af besættelsestidens historie.

Resultatet af en række drøftelser er blevet, at Hendes Majestæt Dronning Margrethe påtog sig at tegne frimærket, der skal symbolisere friheden. Og trafikminister Arne Melchior, der er øverste chef for postvæsenet, har nu truffet den afgørelse, at merindtægten ved mærket skal anvendes til gavn for frihedskampens ofre og dens minde, således at begge foreningers ønske derved formentlig kan opfyldes.

Til at fremkomme med indstilling til midlernes anvendelse har ministeren nedsat et særligt 3-mandsudvalg bestående af Svenn Seehusen fra F.V. samt Jørgen Kieler og Frode Toft fra Frihedsfonden, således at den sidstnævnte virker som udvalgets sekretær.

Frimærket kommer i handelen den 2. maj, og vi vil allerede nu opfordre alle vore foreninger og vore læsere til at medvirke til, at frimærket hurtigt bliver solgt. Det kan jo bruges såvel på de breve, hver enkelt afsender, som til gaver til frimærkesamlere både i ind- og udland. Da det må forudses, at frimærket bliver meget eftertragtet, vil det være klogt straks at sikre sig et rigeligt antal af mærkerne, der så vidt vides også vil komme til at foreligge i små hefter.



Billedhuggeren Edgar Funch's udkast til granitskulpturen til den nye mindepark i Aalborg. Kunstneren var i januar i Norge for at finde en velegnet sten til skulpturen.

Med Bernadottegården til Polen



Fra Bernadottegårdens rejse til Polen.

På initiativ af Foreningen Bernadottegårdens Venner har en gruppe af foreningens medlemmer og beboere på Bernadottegården været på en 5-dages rejse til Polen. To af rejsedeltagerne har sendt os beretninger om rejsen.

Emmy Pedersen beretter:

- Vi ankom til Hotel Forum, et flot 31-etagers hotel i Warszawa. Tolderne havde udspurgt os grundigt om, hvor mange penge, og hvor meget guld vi havde på os. Der var mandskab til at hjælpe os i lufthavnen. De var flinke, men alvorlige, og det var de overalt.

Vi boede alle på 23. etage. Der var flot udsigt til kulturpaladset, og andre kiggede ud over grå kæmpe-boligkarreer. Hele Warszawa er jo blevet genopbygget i 50'erne, og husene i den gamle bydel ser fuldstændig ud, som før byen blev bombet.

Der bor 2 mill. mennesker, og næsten hver familie har bil, men benzinen er rationeret, så de kun får 8 liter om ugen. Så bilerne er parkeret alle vegne, men gader og fortove er meget brede. Er man turist, kan man dog købe al den benzin, man har brug for.

Onsdag aften var vi på natklub og så strip-tease. Det tror jeg ikke, nogle af os tog skade af - og så var der dans bagefter. Det var et flot lokale.

Næste dag var vi på sight-seeing i den gamle bydel. Der var meget med kulør på husene, udsmykninger f.eks. med løver, der sad fast ud fra tagene og var lavet nøjagtig som før krigen. Der var museum i en af bygningerne, hvor der

blev vist film om Warszawa. Guiden fortalte, at vi kunne tælle 28 kirker alene i den gamle bydel.

Fredag var vi ude for bl.a. at købe rav. Vi skulle bare over på den anden side af gaden, men det var svært. Nå, men guiden fik fat i to politibetjente, der standsede trafikken, så vi kom helskindet over.

Lørdag var vi ude og se polsk folklore. Det var en sjov oplevelse. De var virkelig dygtige og det lød godt, når de sang.

Søndag skulle vi til Chopins fødehjem uden for Warszawa. En pianistinde gav koncert i en time. Der sad masser af både voksne og børn og lyttede. Derefter gik vi tur i byen og spiste typisk polsk middag. Vi fik fortalt, at mange polakker inviterer deres gæster ud for at spise, for det er ikke nemt at købe mad-

varer. Der var kæmpekøer alle vegne, hvor de solgte madvarer, og det var ikke altid, der var noget.

*

Vi oplevede mange ting. En taxa kørte for langt til en dollarbutik, hvor den ventede en time og tog os tilbage for en dansk 20-kroneseddel. Et par gange havde vi besøg af en oberst, der havde forbindelse til et plejehjem. Han fik batterier til høreapparater og tøj, han skulle fordele.

Til sidst: Jeg kan ikke nævne navne, men hvor var alle deltagerne i rejseselskabet glade og hjælpsomme. Vi tre i kørestole følte slet ikke, at vi var en hemske - tak for det.

Emmy Pedersen

E. Kamp Jensens beretning:

Vor rejseleder Mogens Petersen og undertegnede fik fra den polske fangesammenslutning en indbydelse til en indvielse af et mausoleum i Warszawa. Vi blev afhentet på hotellet og kørt ud til en stor park, hvor der var samlet tusinder af tidligere KZ-fanger og pårørende, så vi druknede næsten mellem dem.

Der var også et kompagni elitesoldater. Pludselig blev vi afhentet og ført helt op til det smukke mausoleum og placeret mellem ministre, byrådsmedlemmer, officerer og hovedtaleren, en ældre professor. Det viste sig, at Mogens og jeg var inviteret som æresgæster.

Det var en smuk indvielse med repræsentanter for samtlige KZ-lejre, der alle medbragte en urne fra deres lejr. De blev enkeltvis sat ind i mausoleet af to tidligere fanger, en kvinde og en mand i fangedragter og under ritualer og honnør fra æreskompagniet.

ANTON LASSENS EFTF. aps

MALERMESTER K. SALLING MØLLER

Grundlagt 1887

Håndværkervej 7 . Telefon 08-12 00 99 . 9000 Aalborg

Derefter kom nogle store flotte kranser og hundredvis af blomsterbuketter. Efter ceremonien blev der af æreskompagniet affyret tre salver han over mausoleet. Denne smukke oplevelse var en af de største i mit liv.

Michael havde fået vor guide Karoline med og sneget sig ind under dække af at være journalist fra Danmark, og da der var officielle gæster, fik han mokket sig frem i forreste række sammen med TV-folk og journalister. Det eneste, der generede ham lidt, var de store sikkerhedsfolk, som ikke rokkede sig en tomme. Men han fik dog taget ca. 35 billeder.

*

En dejlig, uforglemmelig tur, som jeg tror, alle var glade for. En tak til forstander Torben Nielsen og Kjeld Rasmussen for den store hjælp i lufthavnen, og ligeledes hjælperne fra Bernadottegården, som ydede en stor indsats på turen.

En skuffelse var, at den danske ambassade havde lovet os et videobånd af TV-udsendelsen. De beklagede senere gennem udenrigsministeriet, at det ikke blev til noget, da deres videomaskine var gået i stykker.

E. Kamp Jensen

FRA REDAKTIONEN

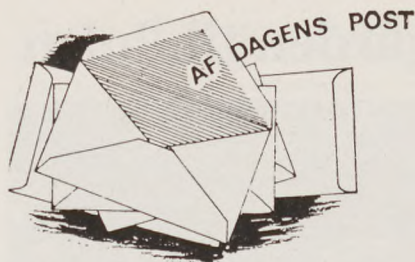
Næste blad rykkes en uge frem

Efter anmodning fra flere sider vil redaktionen gøre en ekstrainsats for at rykke bladet for 15. april en uge frem.

De forskellige medarbejdere ved bladet bedes derfor fremsende stoffet, så det er redaktionen i hænde senest den 6. marts.

Vi regner med, at de forskellige brikker angående arrangementer på det tidspunkt er faldet så meget på plads, at vi kan bringe en ret à-jour-ført fortegnelse over de arrangementer, der finder sted over hele landet i anledning af 40-året for befrielsen. Vi er det eneste blad, der på landsplan har en sådan målsætning. Vi gør det også for overfor modbevægelsen at dokumentere, at vi er her, og at vi lader høre fra os.

Redaktionen



Forsømmer vi mindesmærkerne fra frihedskampens ofre?

Må det være en »yngre« abonent af bladet tilladt at komme med en kommentar til Aage Ringkjøbing Pedersens indlæg angående overgroede mindesten?

Jeg interesserer mig meget for mindesmærkerne. Jeg har været Ib Damgaard Petersens bog, »Faldne i Danmarks frihedskamp« igennem og har på grundlag af den fået lavet mapper således, at jeg kan slå bynavnene op, og når jeg så besøger byen, ved jeg på forhånd, hvor jeg kan finde dens frihedskæmperminder.

Jeg har forstået det sådan, at Aa. R.P. mener, at mindesmærkerne er forsojede efter så mange år. Det er nok rigtigt i mange tilfælde.

Noget andet er, at unge ikke hører om det mere. Jeg har været på mange skoler for at finde og afskrive de tavler, Damgaard Petersen nævner, og når man spørger skoleeleverne, hvor i bygningen de sidder, aner de det ikke, skønt de måske har gået på skolen i flere år (og flere af lærerne med, for den sags skyld). Ikke engang på Metropolitan-skolen i København, hvor den dog er meget stor og flot. Jeg blev sendt ned i kælderens af et par piger, der mente, »at der sad vistnok noget«. Det gjorde der også, nemlig en tavle om skolens grundlæggelse.

Jeg kan fortælle, at på Bellahøjskolen var pladen for Steen Simonsen taget ned fra aulaen. Den stod i inspektørens kontor, hvor jeg fik lov at se den. Den var ved at forfalde, og der manglede flere bogstaver.

Det var nok ikke det, man havde tænkt sig, da man opsatte minderne i sin tid.

*Bitten Dam Jensen
Flådevej 43
4040 Jyllinge*

Bellahøj skoles svar

I læserbrev fra Bitten Dam Jensen er en mindeplade for Steen Simonsen i Bellahøj skole omtalt. Jeg kan helt tilslutte mig den fremstilling, der er givet, men benytter hermed lejligheden til at knytte et par bemærkninger hertil.

Mindepladen for Steen Simonsen udgjorde en del af en større udsmykning, der dækkede alle fire vægge i skolens aula. Denne udsmykning - en bredt anlagt historisk frise med righoldige detaljer, der fremstillede historiens forløb fra de ældste tider frem til 1950'erne - var efterhånden kommet i en forfatning, der svarer til Bitten Dam Jensens beskrivelse af mindepladen.

Der har siden ca. 1970 været ført forhandlinger mellem Københavns skolevæsen og magistraten om en restaurering af frisen, men udgangen på disse drøftelser blev, at man ikke kunne afse midler dertil, hvorfor frisen blev taget ned i efteråret 1983.

Skolen skønnede, at mindetavlen var i en sådan forfatning, at man ikke kunne være bekendt at sætte den op igen, og det indgår nu i overvejelserne om aulaens udseende, om en ny mindeplade skal opsættes i aulaen eller andetsteds på skolen. Det er under alle omstændigheder skolens hensigt, at mindet om Steen Simonsen og hermed også om besættelsestiden i det hele taget stadig skal holdes i hævd under en eller anden form.

*G. Blomquist
skoleinspektør*

*



Aabenraa Rederi A/S

Finlands Konsulat

P. F. CLEEMANN

SKIBSMÆGLERFORRETNING

AABENRAA

telgr. »Cleemann«

tlf. (04) 622182 - telex 52111

Juleaften i Ryvangen

Den årelange tradition for, at Landsforeningen Gestapofangerne juleaften indbyder til en kort højtidelighed i Mindelunden i Ryvangen videreførtes - selvfølgelig - også sidste år. Og trods det ikke alt for blide vejr deltog et par tusinde mennesker i den smukke højtidelighed. Som de foregående år var det frivillige fra Hjemmeværn og Lottekorps, der stod fakkeltvagt i hele Mindelunden og senere også tændte lysene på gravene, medens drenge- og pigespejdere fra Det danske Spejderkorps' Lyngby-Furesødivision lagde blomster på gravene ved højtidelighedens begyndelse.

På landsforeningens vegne bød Axel Lauritzen velkommen og sagde bl.a.:

»I aften mens juleglæden fylder vore sind, vil mange tanker gå til dem, der ofrede livet for Danmarks frihed. Vi sender en hilsen til alle de pårørende, til enkerne og til vore syge kammerater ud over landet og vore kammerater på Bernadottøgårdene. Vi tænker på jer, vi tænker på de mange, der aldrig kom fra de tyske KZ-lejre og vore kammerater, der blev henrettet her.«

Så sang Studentersangerne Aage Berntsens smukke sang »Alle træer står så stille«, hvorefter kontorchef Frode Toft, Frihedsfonden, der selv var KZ-fange i Stutthof, holdt juletalet, som gengives andet sted i bladet.

Efter talen blev der nedlagt krans. Ved hovedmonumentet nedlagde landsforeningens næstformand, Mogens Petersen, kransen, medens Henrik Thomsen, Svend Aage Trusbak og Ove Guttermann Nielsen lagde krans i KZ-Rotunden, ved mindemuren og ved henrettelsespladsen.

Derefter læste spejderpigen Mette Andersen »Fader vor«, og Studentersangerne, der i år blev ledet af deres nye dirigent Tamas Vetö, sang »Guds fred med vore døde« (af Grundtvigs sønderjyske digt »Det var en sommermorgen«).

Til slut kunne Axel Lauritzen takke alle, der havde assisteret ved højtidelighedens gennemførelse: De frivillige fra Hjemmeværn og Lottekorps, spejderne og en særlig tak til redaktør Gunnar Hansen, der år efter år har forestået radioens transmission fra højtideligheden. Der var selvfølgelig også en varm tak til Studentersangerne og til dem, der til daglig passer og vedligeholder Mindelunden så smukt.

Den stemningsfulde højtidelighed sluttede med, at Studentersangerne sang for til »Altid frejdig«, og så kunne Axel Lauritzen sige tak for i aften og ønske alle en glædelig jul.

Vi kæmpede sammen

Frode Tofts tale i Mindelunden juleaften 1984

Til foråret fejres 40-året for Danmarks befrielse, og frem til den 5. maj passerer også en række 40-årsdage. Nogle, der minder om bitre tab, andre om glædelige budskaber.

Og gennem det sidste halve år er også markeret 40-årsdage, nogle med melding om aktioner og sejre, andre om tragiske begivenheder og mistede kammerater, f.eks. henrettelsen af Hvidstenfolkene og Gestapos nedskydning af de 11 fangne Holger Danske- og Bopa-folk på landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

Da jeg var ganske ung, havde vi en lejr sang, der hed »Fyrre år frem«. Vi sang den tit, selv om tanken om 40 år forekom uendelig langt ude i den fremtid vi - trods også den tids krise og arbejdsløshed - satte lid til.

Vi sang den nok også i sommeren 1932 på en lejr sammen med danske spejdere fra Flensborg, der bekymret berettede om de tyske nazisters fremfærd og gadeterror. Året efter - i efteråret 1933 - traf jeg igen to af disse dansksindede spejdere fra Flensborg. Da havde Hitler og nazisterne taget magten i Tyskland. Vore to kammerater var stadig bekymrede, ikke alene for deres egen, men også for vor fremtid. For - som de sagde - nazismen vil føre til krig. De fik ret og havde grund til bekymring. Der blev ikke tale om 40 år frem på den måde, vi sang om. Ti år efter - i efteråret 1943 - sad jeg selv i en tysk koncentrationslejr.

Vi fik krigen og 5 års nazistisk besættelse. Men selv om de første besættelsesår var bitre og mørke, så tændtes snart - omend i spredte glimt, men i bogstavelig forstand lys i mørket. Der var nogle, der tog den første tårn, tog kampen op og var derved med til at ændre situationen i vort land. De gjorde det efterhånden så effektivt, at det officielle Danmark endelig i 1943 måtte opgive den førte samarbejdspolitik overfor vore undertrykkere.

Kaj Munk sagde det sådan, da han den 29. august 1943 begyndte sin prædiken i Vedersø med disse ord: »Det er i dag en stolt dag for Danmark. Det, vi har lidt under de sidste år, vor halvhed, vor øjentjeneste for uretten, synes nu at få ende. Nu ånder vi op, nu er vor stilling klar.«

Ja, nu var stillingen klar. Modstandslinien havde sejret i vort folk, og ikke mindst blandt ungdommen. Men kampen krævede ofre.

*

Derfor er vi her i aften, både I, der mistede en af jeres kære, og vi, der overlevede, men mistede en eller flere kammerater. Vi er her for at mindes dem og i nogle højtidelige minutter i tanken være sammen med dem. For det er jo dansk skik at samles juleaften med vore kære og vore venner. Derfor begynder vor jul altid her - uanset hvilken tro vi har eller ikke har.

Vi mindes jer, vi kæmpede sammen med, jer, vi var sammen med i Gestapos fængsler og SS'ernes koncentrationslejre. Vi mindes jer, der hviler her, eller hvis navne står på Mindemuren. Vi mindes jer, der er begravet rundt om på vore kirkegårde. Vi glemmer heller ikke jer, der aldrig kom hjem, men hviler ukendte på en slagmark eller i resterne af krematoriernes askedynger. Heller ikke glemmer vi jer, der som søfolk omkom under udøvelsen af jeres indsats på Atlanten, i Ishavet, Middelhavet og Stillehavet.

Og vi siger til jer, de pårørende: Vi er mange, der sammen med jer mindes jeres kære. Lad det være en del af jeres trøst, at vi er stolte af at have været deres kammerater.

I samme åndedrag må vi mindes dem, der faldt i de europæiske modstands- og partisangrupper, og de mange hundredtusinder, der faldt i de hæere, der bekæmpede og besejrede den fælles fjende på fronterne i nord og syd, i øst og vest. Uden deres indsats i den fælles kamp stod vi ikke her i aften.

Ofrene, deres og vore ofre, må ikke have været forgæves. Det er det budskab, netop vi i mindet om vore døde må bringe videre, når vi til foråret fejrer 40-året for befrielsen, da vi genvandt friheden, freden og demokratiet. Vi må minde om, at fred, frihed og demokrati hører sammen, for uden frihed intet demokrati, og de to betingelser er grundlaget for freden.

*

Den frihed, vi genvandt, må ikke

blive et tomt ord, en højtidelig frase på højtidsdage. For frihed er især frihed i dagligdagen, frihed for frygt og for utryghed, også frihed for nød. Vi må bevare og forsvare friheden og medvirke til at overvinde gensidig mistro, modvirke al uret, nød og undertrykkelse, ikke ale-
ne for os selv, men også for andre.

Lad det i 40-året være budskabet til de nye generationer, således som den norske digter, vor fangekammerat fra Sachsenhausen, Arnulf Øverland, i 1945 sagde i sit digt »Tilbage til livet«:

Onde tider går ingen fri
og dine kræfter kan briste.
Men andre følger i dit spor,
hvis ikke du selv er den sidste.

Børn af kommende slægters børn
skal engang vide sig trygge
i ly af en ukrænkelig ret
de selv var med til at bygge.

I den ånd mødes vi igen denne juleaften
i mindet om vore døde. Lad dem ikke
være døde forgaves. Lad os stedse be-
vare deres minde.

Juleaften i Aalborg

Traditionen tro samledes en del gamle modstandsfolk i mindelunden på Aalborgs almen kirkegård for at tænke på dem, som satte livet til i kampen.

Vi var ca. 80 deltagere, og det var glædeligt at se, at der var en hel del unge - formentlig slægtninge til vore kammerater fra dengang. Gerne havde vi set flere deltagere, men den 24. december er mange så fortravlede, at de ikke synes at kunne afse tid til at komme.

Det var højtideligt og tillige interessant at være med.

Pastor Henning Thrane holdt andagten, idet han gik ud fra beretningen om de to danske soldater, der faldt ved Bøffelkobbelskov i 1864 og blev begravet tæt ved landevejen, og om hvem Holger Drachman skrev sangen »De vog dem, vi grov dem en grav i vor have«.

»Stabskompagniet« fra hjemmeværnsforeningernes tid, som har holdt sammen lige siden, stod for arrangementet, hvori indgik kransenedlægning ved den tidligere byleder samt musik ved et FDF-orkester, der spillede til »Vor Gud han er så fast en borg«. Des-

uden gav de en trompetsolo samt sluttede med »Aldrig frejdig«.

Mindelunden var oplyst ved små, levende lys, og navnene på mindepladerne var frisket op med en gang maling, så navnene var lette at se.

Straks efter verset »Kæmp for alt...« faldt Ansgar-kirkens klokke ind og sluttede dermed den stemningsfulde højtidelighed.

Åbo

Retsopgøret efter besættelsen

Vi har tidligere omtalt den unge jurist, professor Ditlev Tamms disputats om retsopgøret. Disputatsen blev i december forsvaret ved Odense Universitet under overværelse af flere hundrede mennesker.

Foruden de officielle opponenter deltog også en række modstandsfolk som uofficielle opponenter. Således sagde det tidligere medlem af Frihedsrådet Frode Jacobsen henvendt til forfatteren:

»De drager et par områder ind, som ikke har noget med retsopgør at skaffe. Den fundamentale misforståelse hos Dem og Deres læremestre fra dengang er forveksling af jura og krig. De tager nogle beklagelige forløb efter den 4. maj med - og stikkerlikvideringerne. Deres begrundelse er, at de to ting spillede en stor rolle i debatten dengang. Men fordi andre har pløret det hele sammen, behøver De da ikke at gøre det.

Stikkerlikvideringer var krig og havde ingenting med retsopgør at gøre. Der var aldrig spekulationer, om nogen ville stå til dødsstraf bagefter, men udelukkende om, hvor farlig en person var i det pågældende øjeblik. Likvidering var aldrig straf, men forebyggelse.

Landet sydede. Det var svært at holde sammen på politikere og modstandsbevægelsen selv. Det kunne være bristet - endnu i sommeren 1945. Jeg tror, at hvis vi havde fulgt Deres råd, ville det være gået galt.

Det er en politisk bedømmelse. Men her er et sted, hvor jeg tør sige, ikke at mine følelser tæller mere end Deres studier - men at et bedre kendskab til, hvad der rørte sig i vort folk på det tidspunkt, ville have været et betragteligt plus oven i det meget, som De har læst.

Vi gjorde det så godt vi kunne. Men De har ret: Det blev ikke uden fejl. Det

har vi vidst også dengang - i den angstens time, som De ikke har kendt.«

Overlæge Jørgen Røjel betegnede i skarpe bemærkninger politiets og Højesterets medlemmer som korrupte under besættelsen og henviste bl.a. til daværende højesteretspræsident Troels G. Jørgensens fortolkning af grundloven. Og Røjet fortsatte:

»De har skrevet en historisk doktorafhandling, men det fremgår tydeligt af værket, at De også er jurist. Det er min vurdering, at De forsøger at dække over dansk retsvæsen, som det fungerede under besættelsen.

Også fhv. minister Per Federspiel havde ordet. Han sagde først pæne ting om den overskuelige kortlægning, der var lykkedes for doktoranden, men føjede til, at afsnittet om stikkerlikvideringerne efter hans opfattelse var malplaceret, og ikke burde have været med. Federspiel gav for øvrigt en oplysning, der enten er glemt eller kun kendes af få. Han oplyste, at modstandsbevægelsen, når det var muligt, havde andre metoder overfor stikkere. Således blev henved 200 mistænkte under besættelsen kidnappet og ført til Sverige, hvor de blev interneret, for efter krigen at blive stillet for dansk domstol.

Federspiel sluttede med en kompliment til Ditlev Tamm, men rettede bebrejdelser mod de arkiver, der har stillet materialet til rådighed, idet Federspiel sagde:»De mennesker, der har været involveret i de prækre likvideringer, har krav på beskyttelse.«

Endelig var der også SOE-manden, flyveren Thomas Sneum, der var rystet over de danske myndigheders holdning også efter krigen. Ganske særlig var han forarget over den behandling, man havde givet officererne fra modstandsbevægelsen, der efter krigen mødte megen modstand og blev tilsidesat ved forfremmelser.

At fortælle

Måske har du en interessant historie til rubrikken: KAMMERATERNE FORTÆLLER. Du bedes samle beretningen om en bestemt begivenhed eller om at skildre en bestemt person i en selvoplevet situation.

Vi skriver dette, fordi vi somme tider modtager artikler om lejrtilværelsen i al almindelighed, men dette er ikke hensigten med den nævnte rubrik. Sæt fokus på en bestemt oplevelse og send til redaktionen.

Han blev kun 17 år

Her ved indgangen til det nye år sidder jeg og tænker på de kammerater, jeg gjorde turen sammen med til Neuengamme, og da fæstner mine tanker sig især ved Peter Marker. Vi mødte hinanden for første gang i kreaturvognen, der skulle føre os fra Warnemünde til Neuengamme. Ja, jeg skriver Neuengamme, men på det tidspunkt vidste vi slet ikke, hvor de ville slæbe os hen, men det blev vi jo klar over efterhånden.

Når jeg især lagde mærke til Peter Marker, skyldes det, at han i vor transport var den mest ukuelige og mest livsglade.

Usikkerheden om vor skæbne kunne slet ikke tage humøret fra ham. Han snakkede op, og han kunne da også kvikke op på de lidt ældre i transporten, og ærlig talt: Det var hårdt tiltrængt!

Vi ankom til Neuengamme godt en uge før juleaften 1944. Ved laderampen stod »Modtagelseskommisionen«, bestående af SS-folk med deres blodhunde.

På Peter Marker gjorde denne modtagelse et voldsomt indtryk, og det slog som et lyn ned i ham: Du er kommet til Helvedes forgård. Ja, det var han, og her fik han fangenummeret 68.005.

Efter indkvarteringen i Block 11 blev jeg selv sammen med en del andre sendt på dag- og natarbejde, først i »Leichenkommando«, og her var det natarbejde. Senere kom vi på Holzhof, og derefter på udekommandoen Blumenthal/Farge. I den tid så jeg kun Peter Marker om aftenen.

Sikke en forandring der var sket med ham! Han var næsten ikke til at kende igen. Hans ukuelighed var nu borte, hans livsløst ligefrem sivede ud. Han havde helt mistet troen på, at han nogen sinde kom hjem igen. Hans gode humør var som blæst væk.

I løbet af kort tid døde han. Mødet med Neuengamme havde slået ham ud. Så rystende er Peter Markers livsskæbne - han blev kun 17 år.

Tom Hansen, Fredericia

Min eneste Røde Kors-pakke i Neuengamme blev ødelagt

Historien drejer sig om den eneste Røde Kors-pakke, som jeg har fået udleveret i Neuengamme. Pakkerne var blevet anbragt i en stor stabel ude i det fri. Ved siden af pakkerne stod opstillet et meget langt bord. 10 fanger ad gangen blev kommanderet til at tage hver en Røde Kors-pakke og gå hen til bordet med den. Her skulle vi åbne pakkerne, tage indholdet ud og lægge det på bordet. Herefter gik 2 SS-mænd i gang med at ødelægge pakkernes indhold med deres bajonetter.

De stak bajonetten gennem konservesdåsen med svinekød, sprættede havregrynspakken og kiksrollen op. Stak bajonetten gennem smørret og marmeladeemballagen o.s.v. Derefter blev der råbt og skreget til os, at vi hurtigst skulle fjerne os med vore pakker, så næste hold kunne komme til.

Vi måtte så i hast stoppe det hele ned i papkartonen. Det var et sørgeligt syn at se alle disse for os så livsvigtige fødevarer rodet sammen i een pærevælling. Kiksene var knust og lå sammen med havregrynene æltet sammen med smør og marmelade blandet med den udløbende saft fra svinekødet i den gennemhullede konservesdåse. Medens SS-soldaterne maltrakterede vore Røde Kors-pakker, morede de sig højlydt. Vi hørte dem tale sammen om, at de nok skulle finde eventuelt skjulte våben.

H. P. Johansen
Häffling nr. 52.042

Solskin på flasker levetrans!

I Tugthuset »Dreibergen« var vi danske så heldige at få andel i den levertrans, som nordmændene fik ind på tugthuset.

Olav Brunvand fortæller om hvor stor betydning levertransen havde for fangerne.

Vi fikk den gledelige melding, at det etter den »store hunger« har lykkes sjømannspresten å få inn en flaske tran til hver norsk fange.

Det finnes et ypperlig slagord for tran: Solskin på flasker.

Trannen gav oss i hvert fall varme og kraft.

Kjell har fått jobben som trantapper. For en fetthungrig mann er det like farlig som for en alkoholiker å bli satt til å tappe vin. Han ligger på køya og kaster opp etter dagens indsats.

Heldigvis, disse tømmere mennene har også sin tid og sin ende. Neste dag er på'n igjen.

Vi prøver oss fram for å finne ut i hvilken form trannen smaker aller best. »Skive gjennomdynket med tran« vinder gourmet prisen. Etter frokosten kommer dessverre den lede fristelse snikende. Flasken fram igjen - vi unner oss en tår til. Bare en liten en.

Utover kvelden blir det også litt småpimping. Flasken varer bare en stakket stund. Fristelsen er overmåte stor - og kjødet skropelig.

Godt var det, så længe det varte!

*

I celle 384 Vestre Fængsels tyske afdeling havde jeg følgende sjove oplevelse.

Min cellekammerat havde hørt, at hvis man gjorde tyskerne opmærksom på, at man var lungesyg, så blev man ikke deporteret til Tyskland. I Vestre blev der hver aften råbt »Saniteter«!

Hvis man ville i forbindelse med ham, kunne man trække i klappen. Min cellekammerat trak, så klap no. 384 faldt ned. Celledøren blev lukket op, og saniteteren spurgte: Hvad fejler du? Min cellekammerat sagde, at han var lungesyg. Derefter skulle han komme med sit krus, som blev fyldt med levertran. Han måtte så, mens saniteteren så på, drikke hele kruset med trannen!

At han ikke havde det godt de følgende dage, er vel forståeligt, og hver gang, der blev råbt saniteter, og jeg foreslog vi skulle trække i klappen på grund af hans indbildte syge, afslog han på det kraftigste.

knud malthe poulsen

Da vi lavede Horserød-lejren som model

Karl Dester fortæller en gemytlig historie om hans og Carlo Hermansens arbejde med at fremstille Horserød-lejren som model. Lejren blev opført allerede i 1917, ikke langt fra Helsingør. Den rummede først syge russiske krigsfanger. Derefter blev den feriekoloni og rekreationshjem. Fra juni 1941 blev den brugt som interneringslejr for kommunister, der blev interneret på tysk forlangende. Der var dog indtil 29. aug. 43 dansk politibevogtning. Derefter overtog tyske politisoldater vagttjenesten. Senere kom der fanger af alle slags. Herfra afgik de enten til Frøslev-lejren eller til tyske KZ-lejre. I 1945 blev lejren bebudet af tyske flygtninge. Siden 1948 har den fungeret som kvindefængsel.



Modellen af Horserødlejren. Fotograferet på Sønderborg Slot, der i dag er museum.

Den model, som ses på billedet, blev fremstillet i foråret og sommeren 1943 af nu afdøde Carlo Hermann og mig, som på det tidspunkt begge var internerede i Horserød-lejren.

Baggrunden for »byggeriet« var, at vi måtte have noget at beskæftige tankerne med, så de ikke altid kværnedede omkring de samme uløselige problemer. Og her var det så heldigt, at Carlo som genindkaldt soldat havde været udkommanderet til Geodætisk Institut. Derved havde han lært at måle afstande op i skridt og at fastlægge vinkler og højdeforskelle. Det lå derfor snublende nær at omsætte denne viden i praksis ved at lave en model af den lejr, hvor vi alligevel var forbandet tvunget til at opholde os.

Det første skridt var at bestemme

størrelsesforholdet. Jeg husker det ikke i dag, men mener at det for nemheds skyld blev 1:100. Derefter skaffede vi et passende stykke 8 mm krydsfinér som bundplade og tog fat.

Nu gjaldt det om at ridse grundplanen op med alle mål og vinkler. Afstandene mellem barakkerne blev skridtet af og opnoteret. Vinkler blev fastlagt ved, at vi holdt en tommestok i øjenhøjde, mens Carlo »sigtede« ned langs det ene ben og jeg ad det andet, hvorefter vinklen blev tegnet af på papir. Barakkerne blev skridtet af på langs og på tværs, ligesom højderne blev beregnet.

Da vi kom til køkkenbarakken og administrationsbygningen fik vi specielle problemer. På grund af afspærringerne kunne vi ikke komme om på bagsiden af nogen af dem. Ved at klatre op så højt

som muligt lykkedes det os dog at se så meget, at vi - på basis af, hvordan de øvrige barakker så ud - kunne gætte os til resten, og på den måde kom vi over denne vanskelighed.

Alt dette tog lang tid, men til slut kunne vi endelig overføre alle vore optegnelser til bundpladen, som vi derefter maalede græsarealer, grusgange og boldspilbaner ind på.

Nu kunne vi omsider begynde selve »byggeriet«. Barakkerne skar vi ud af massive træklodser. Det rette antal skorstene blev lavet af tændstikstumper, der blev stukket ned i tagene. Så blev barakkerne malet røde, med sorte tage, helt som i virkeligheden, og det rette antal døre og vinduer blev malet ind med hvid farve.

Barakkerne blev nu monteret på bundplanen, og man begyndte at kunne se meningen med det hele. Men der var lang vej igen. Træer måtte plantes. De blev lavet af tændstikstammer med grønmaalede stålulds-kroner og placeret, som de stod i lejren. Lysmaster (brunmaalede tændstikker) blev rejst og sort sytråd trukket som luftledninger, igen naturligvis i antal nøjagtigt som i virkeligheden. Håndboldmål og wolleyboldnet blev placeret, ligesom »sladrebænken« bag barak D. Om det så var Willekens tobakspanter foran barak D kom de med.

Til sidst kom hegnet, hvor stolperne blev lavet af tændstikker i fuld højde og selve trådhegnet af fluenet. De spanske ryttere indenfor hegnet blev sat op af halve tændstikker med hvid sytråd, trukket som »pigtråd«. Hegnet og de spanske ryttere var et tålmodighedsarbejde, eftersom vi skulle placere over 800 tændstikker, før vi var klar til at trække tråde mellem dem.

For at gøre modellen let transportabel lavede vi til slut et låg, som med hængsler blev monteret på bundpladen. I låget satte vi et håndtag og dermed var arbejdet færdigt. Helst havde vi straks sendt modellen hjem med en af vore besøgende, men vi forudså vanskeligheder med at få den ud af lejren, eftersom den nok var lidt for »oplysende« efter fængselsmyndighedernes smag. Så det opgav vi.

*

At modellen var let at transportere viste sig imidlertid hurtigt på anden vis. Da tyskerne den 29. august 1943 overtog Horserød, blev vi alle straks ført over i den nye lejr. Et par dage senere kom vi atter tilbage til den gamle lejr for - som

DAELLS VAREHUS

det hed - at hente vores ejendele. Men da var modellen forsvundet. Og ikke som det eneste. Der var simpelt hen ingenting, vi kunne hente, for tyskerne havde hugget alt af værdi.

Den 2. oktober 1943 blev vi deporteret til Stutthof og glemte snart alt om modellen, som ingen af os ventede nogensinde at se igen. For os blev det vigtigere, om vi nogen sinde skulle se Danmark igen...

*

I begyndelsen af 50'erne var nogle af vore bekendte på besøg i Sønderborg Slots Museum. De fortalte os, at de der havde set en model af Horserød-lejren. Efter deres beskrivelse blev vi klar over, at det måtte være vores model, der var tale om. Vi skrev derfor straks til Sønderborg og fik oplyst, at modellen var blevet konfiskeret ved grænsen, da tyskerne forlod Danmark og derefter blevet overladt til museet.

Selv genså jeg ikke modellen før i slutningen af 70-erne. Da tog vi billedet herover. Vi fik samtidig at vide, at modellen muligvis skulle overføres til Frøslevlejrens museum. Om det er sket, ved jeg dog ikke.

Til slut: På modellen findes i dag noget, der ligner tre beskyttelsesrum. Jeg

kan ikke mindes, at der var nogle beskyttelsesrum, mens vi selv var i Horserød, og jeg kan heller ikke mindes, at vi selv skulle have monteret dem på modellen. Kan nogen oplyse, hvor-

når disse beskyttelsesrum er kommet til? Er det efter den 29. august 1943, må det nemlig være tyskerne selv, der har tilføjet dem?

Karl Dester

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN

November

Fangesammenslutningen holdt årets sidste bestyrelsesmøde den 28. november.

Formanden, Oskar Verner, redegjorde for de foreløbige planer om et arrangement den 4. maj 1985 for Fangesammenslutningens medlemmer. Der forhandles om tid og sted, og der vil blive søgt arrangeret et kunstnerisk program.

Poul Nielsen berettede om problemerne vedrørende KZ-mindemærket

ved Helligåndskirken. Der er nu på Fangesammenslutningens foranledning truffet en endelig ordning, så flammen i fakkelskålen er tændt ca. 2 timer hver aften. Hvis det bliver nødvendigt, har vi midler til rådighed til en udskiftning af skålen, der er beskadiget. Der er stadig problemet med at få overført de overskydende midler fra overgangsperioden til dækning af vore driftsudgifter ved gasflammen.

Poul Nielsen og Jørgen Lind blev bemyndiget til at rette henvendelse derom til Frihedsmuseets Venner, hvortil beløbet fejlagtigt er blevet overført.

Oskar Verner omtalte en planlagt indsamling til et mindesmærke for faldne sovjetiske soldater.

Dachauklubben oplyste, at der er

arrangeret en fællesrejse til Dachau med afrejse den 26. april. Klubben har inviteret forstander Torben Nielsen, Bernadottegården, Roskilde, med på turen som gæst.

Gestapofangernes Sjællandsafdeling arrangerer julebesøg på Bernadottegården i Roskilde, og der holdes nytårsfest i januar.

Landsforeningen Gestapofangerne har haft et vellykket repræsentantskabsmøde, hvor bestyrelsen blev genvalgt.

Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen har haft en meget vellykket efterårsfest.

Neuengammeforeningen har nytårsfest i januar og den 20. april arrangeres den sædvanlige højtidelighed ved KZ-mindesmærket, og i anledning af 40-års dagen bliver der et udvidet program.

Efter det kortvarige bestyrelsesmøde havde bestyrelsen sit traditionelle jule-samvær. Heri deltog som gæster kontorchef Vagn Nielsen og Børge Rønlev, professor Paul Thygesen samt formanden for Bernadottegården i Roskilde, Jacob Jensen.

Januar

Fra Fangesammenslutningens bestyrelsesmøde i januar:

Formanden, Oskar Verner, indledte mødet med at ønske bestyrelsen og forningerne et godt nytår.

Man drøftede en række spørgsmål om arrangementerne i forbindelse med 40-års dagen for befrielsen, og der blev forelagt en foreløbig oversigt over de på det tidspunkt kendte arrangementer landet over.

Else Drejer forelagde et notat om drøftelserne i det udvalg, der var nedsat til at gennemgå Neuengammeforeningens forslag om en lovændring. Det fremgik af notatet, at udvalget ville pege på, at det i givet fald ville være mere rimeligt at nedsætte et egentligt lovudvalg, der skulle have til opgave at foretage en fuldstændig gennemgang af lovene med henblik på en eventuel modernisering af lovene.

Efter en debat herom enedes man om at opfordre Neuengammeforeningen til at trække forslaget tilbage, da det næppe ville kunne gennemføres. Neuengammeforeningens repræsentant lovede at forelægge de fremførte synspunkter for sin forening.

Poul Nielsen oplyste vedrørende monumentet ved Helligåndskirken, at Fangesammenslutningen nu har fået overdraget tilsynet med monumentet,

herunder også fået udleveret nøglerne til det apparatur, der regulerer gasflammen i fakkelskålen. Indtil videre vil flammen være tændt i 2 timer hver aften. Der var enighed om at afholde udgiften ved reparation af fakkelskålen, såfremt det bliver nødvendigt.

Om bladet oplystes det, at året 1984 har givet et pænt resultat, således at abonnementsprisen er uændret 50 kr. årlig. I de første 12 dage af året er gentegnet godt 1600 abonnemeter, og der kommer mange hver dag.

*

Fra foreningerne oplystes: Neuengammeforeningen har nytårsfest i januar.

Theresienstadtföreningen har bankospil i februar, generalforsamling den 13. marts, og den 15. april mindehøjtidelighed i anledning af 40-året for transporten fra Theresienstadt.

Stutthofforeningen har højtidelighed og årsmøde den 10. marts på 40-årsdagen for befrielsen af flertallet af de danske Stutthoffanger.

Hannover-Stöcken-gruppen har årsmøde i Horsens den 20. april, hvor man fejrer 40-års dagen for hjemtransporten fra Neuengamme. Der er indbudt repræsentanter for den tyske gruppe, der sidste år tog initiativet til udstillingen i Hannover om KZ-lejrene ved Hannover.

Sachsenhausenforeningen har landsmøde i marts i Odense, og den internationale Sachsenhausenkomite har kongres i Berlin i april med efterfølgende mindehøjtidelighed i Sachsenhausen.

Gestapofangernes Sjællandsafdeling holder 9. april-højtidelighed kl. 12 som sædvanlig ved Københavns Rådhus. Taler er i år fhv. forsvarschef Knud Jørgensen. I dagene 9.-19. april arrangerer foreningen en bustur til Frankrig.

Solveig Skjøtt omtalte 4. maj-arrangementet i Mindelunden og bad om, at foreningerne giver deres medlemmer besked om, at de kan deltage i fakkeltøget. Men man må senest den 1. marts give besked til Solveig Skjøtt om, at man vil være fakkeltager. Adressen er Dalsø Park 128, 3500 Værløse, tlf. (02) 48 56 74. Fakkeltøget slutter ved Gentofte Rådhus, og deltagerne vil blive indbudt til en efterfølgende reception på Rådhuset. For et begrænset antal gangbesværede bliver der mulighed for bustransport, men herom må man også melde sig til Solveig Skjøtt senest den 1. marts.

2 busrejser til Leipzig med besøg i Buchenwald m.v.



De besøgende i Buchenwald bydes i dag velkommen af dette kæmpemæssige tårn.

Efter at vi har konstateret den store interesse for vores busrejse til Leipzig med besøg i Buchenwald i juni 1984, har bestyrelsen besluttet igen i 1985 at arrangere en tilsvarende rejse.

Trods det, at vi fyldte 2 busser på sidste rejse, kom de sidste tilmeldte 71 personer ikke med.

Under sidste rejse erfarede vi, at det ideelle på en sådan rejse er kun at være én bus. 2 busser kræver dobbelt så lang tid ved ind- og udrejse, ved toiletbesøg, ved spisning o.m.a., og vi har derfor besluttet, at vi kun kører med én bus. Da vi er helt på det rene med, at én bus ikke er nok, har vi besluttet, at vi kører 2 ture à 1 bus.

Tidspunkterne bliver: 1. tur: Afgang fra København fredag den 4. juni 1985 kl. 9.00, hjemkomst tirsdag den 11. juni 1985 kl. ca. 19.30. 2. tur: Afgang fra København fredag den 14. juni 1985 kl. 9.00, hjemkomst tirsdag den 18. juni 1985 kl. ca. 19.30.

Afgangssted: Københavns Hovedbanegård, busholdepladsen, Bernstorffsgade.

Rejsens program:

1. dag kørsel sydpå over Gedser-Warnemünde til Leipzig, hvor vi ind-

kvarteres i hotel Merkus, der er et nyt, stort, fornemt og dejligt hotel.

2. dag udflugt til Buchenwald, hvor vi tilbringer hele dagen.

3. og 4. dag udflugter i omegnen af Leipzig med besøg på udstationsstederne i rimeligt omfang, og endvidere et længere besøg i Wittenberg, hvor Luther virkede.

5. dag hjemrejse. Vi kører direkte til Warnemünde, tager færgen til Gedser, hvorfra vi kører videre til København.

Prisen for arrangementet, altså bus, færger, spisning på færgen ud og hjem, ophold og fuld pension i DDR, inkl. alle forsikringer, kr. 1695,- excl. visum. Tillæg for enkeltværelse 450 kr.

Udførligt program fås ved henvendelse til klubbens sekretær: Georg Andersen, Kongshaven 42 A, 2500 Valby, tlf. (01) 17 47 88, der sender det sammen med tilmeldingspapirer og giroindbetalingskort.

Som tidligere nævnt var der 71 personer, der ikke kom med på sidste rejse. Hvis disse stadig er interesserede, må de snarest »komme ud af busken« ved at sætte sig i forbindelse med vores sekretær, hvis adresse og tlf. fremgår heraf.

PS. På grund af et særligt arrangement kan vi, som tidligere år, tilbyde vore medlemmer boende i Jylland, på Fyn eller på Bornholm, at rejse til København dagen før rejsen og rejse hjem dagen efter rejsen samt at få hotelovernatning i København i samme forbindelse, hvis man ikke har anden mulighed for overnatning, alt sammen uden ekstra vederlag.

Såfremt turene ikke er »fyldt op« forinden slutter tilmeldingen 1. april 1985.

Med venlig hilsen
BESTYRELSEN

Kammeratskabs- aften

Buchenwaldklubben afholder kammeratskabsaften for medlemmer med damer tirsdag den 5. marts 1985, i kantine, politistation 3. Bellahøj. Vi samles kl. 18 om et fællesmåltid, bestående af gule ærter og flæsk, og **kuvertprisen er 50 kr.** Drikkevarer kan købes til moderate priser.

Aftenen byder på kammeratligt samvær, hvorunder der vil blive vist en serie lysbilleder fra klubbens Buchenwaldrejse i 1984, ligesom der vil blive orienteret om klubbens øvrige arrangementer i

1985, herunder en gentagelse af Buchenwaldrejsen.

Tilmelding er nødvendig. Den skal ske inden tirsdag den 26. februar, og den foregår ved at indsende beløbet for deltagelsen på girokonto 6 17 60 03, til Buchenwaldklubben, Herninggade 1-4, 2100 København Ø.

Reserver dagen og mød op og få en hyggelig aften i kammeratligt samvær.

Med venlig hilsen
BESTYRELSEN

DACHAU



DACHAUREJSEN 26. APRIL 1945

Bestyrelsen kan glæde sig over god tilslutning til den planlagte fællesrejse til Dachau i anledning af 40-årsdagen for lejrens befrielse, men ved redaktionens slutning var der nogle få ledige pladser tilbage i bussen. Hvis du ikke har fået tilmeldt dig, så kan det altså nås endnu, men skynd dig, det haster.

PN

ERHVERVSHÆMMEDE

LANDSINDSAMLINGEN I ANLEDNING

AF 40-ÅRET FOR BEFRIELSEN

Landsforeningen Sammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen har startet en landsindsamling med det formål at rejse et mindesmærke i Sovjetunionen som en hæder til det sovjetiske folk for indsatsen i kampen mod fascismen og nazismen under 2. Verdenskrig.

Baggrunden er, at der mange steder i Europa er rejst mindesmærker, der hædrer modstandsfolkernes kamp i de vestlige lande.

Nu er det tiden også at hædre de mere end 20 millioner mennesker i Sovjetunionen, der satte livet til i kampen mod nazisterne under 2. Verdenskrig: **En hilsen til det sovjetiske folk fra det danske folk.**

Professor ved kunstakademiet i København, Erling Frederiksen, har indvilget i, at skabe dette mindesmærke, der skal rejses i Sovjetunionen.

Vi anmoder derfor alle kræfter i Danmark, der arbejder for en fredelig udvikling i verden, der tror på dialogen og den gensidige respekt for hinanden, grundet ikke mindst i erfaringerne fra 2. Verdenskrig, om at bidrage til denne indsamling. Således at vi kan skænke det sovjetiske folk dette mindesmærke på 40-årsdagen for afslutningen af 2. Verdenskrig.

Indsamlingen løber fra januar til maj 1985, og resultatet bliver offentliggjort i dagspressen.



Mærkatet er holdt i Royal Air Forcefarverne: Rødt, hvidt og blåt. Teksten under mærkatet lyder: Plant et træ.

Vi medsender klistermærker, som kan sælges for 5 kr. pr. stk.

Indsamlede midler og salget af klistermærkerne indsættes på: Giro 4 00 70 77, Arbejdernes Landsbank i Århus, Postbox 77, 8100 Århus C. Konto nr. 7754996.

Med venlig hilsen
p.f.v.

Oskar Verner
landsformand

Alfred Bertelsen
formand i Århus afd.

Sussi Fjandberg
sek.for indsamlingen

Ønskes der mere materiale, flere klistermærker m.v. kan det fås ved henvendelse til: Oskar Verner, Muregade 10, 3., 2200 Kbh. N. Tlf. 01-35 50 12.

GESTAPOFANGERNE



**Den 9. april 1985 kl. 12.00
på Rådhuspladsen i København**

I år er det 45 år siden, at Danmark blev besat af den tyske værnemagt. I den anledning afholder Landsforeningen Gestapofangerne ved Sjællandsafdelingen en mindehøjtidelighed for de københavnske borgere, der satte livet til under den tyske besættelse af Danmark.

Højtideligheden begynder med 2 minutters stilhed på trappen foran rådhuset. Derefter går vi ind i rådhushallen ved monumentet for de københavnerne, der mistede livet under besættelsen.

Mindetalen bliver i år holdt af den tidligere forsvarschef Knud Jørgensen, hvorefter der bliver kransenedlæggelse. Højtideligheden slutter med, at vi sammen synger salmen »Altid frejdig når du går«.

Sjællandsafdelingen

Sjællandsafdelingen Forårsrejse til Frankrig

Gestapofangerne Sjællandsafdeling har planlagt en forårsrejse til Frankrig. Rejsen begynder den 9. april på Københavns Rådhusplads kl. 13 og slutter den 19. april kl. ca. 20 ved Københavns Hovedbanegård.

Der køres i bus, en moderne langtursbus, og der køres via Rødby-Puttgarten med første overnatning i Minden i Vesttyskland. Næste dag ankomst til Paris kl. ca. 18, og undervejs ophold med frokost i Liege. Der bliver fire overnatninger i Paris, hvor der er aftalt et møde med den franske fangeorganisation Federation Nationales des Deportés, Internes et Résistants. Der foretages kransenedlæggelse ved det underjordiske mindesmærke for KZ-fangerne bag Notre Dame-kirken.

Søndag den 14. april køres til Reims og Verdun og videre til Strasbourg, hvor der bliver fire overnatninger. Der aflægges besøg i Europa-parlamentet, hvor deltagerne får lejlighed til at overvære et plenarmøde og bagefter møde med en dansk politiker.

Der bliver også i Strasbourg kontakt med den franske modstandsbevægelse, og der aflægges besøg i KZ-lejren Struthof-Natzweiler, 30 km uden for Strasbourg.

Næste morgen køres der nordpå med frokost i Heidelberg og overnatning i Kassel. Den sidste dag køres via Hannover til Behring, hvor der spises frokost og videre til Puttgarten.

Pris for turen er 2.995 kr. Tilmelding sker ved at indbetale 500 kr. pr. person. Det tilrådes at tilmelde sig hurtigt. Indbetalingerne nummereres i den rækkefølge, de kommer til kasserer Erik Gajhede, Vejlands Alle 95, 2300 København S, tlf. (01) 58 16 55 - giro nr. 1 70 30 72. Restbeløbet skal indbetales senest den 15. marts.

Rejsen er arrangeret i samarbejde med Viking Nordturist. Alle værelser undervejs er med bad og toilet. Tillæg for eneværelse for hele turen er 1000 kr. Der søges arrangeret et informationsmøde inden afrejsen.

Julebesøg på Bernadottegården

Gestapofangerne Sjællandsafdeling indledte i 1983 en ny tradition, nemlig et »julearrangement« på Bernadottegården i Roskilde. Den gode ide videreførtes en søndag i december med et vellykket arrangement, hvori ca. 50 af foreningens medlemmer deltog.

Formanden, Jens Thomsen, bød velkommen og omtalte det gode arbejde, der udføres på Bernadottegården af personalet og forstander Torben Nielsen.

Som et synligt udtryk for taknemligheden for den omsorg, der vises vore kammerater, der bor på Bernadottegården, overrakte Jens Thomsen en kontant gave på 1000 kr. til plejehjemmet. Torben Nielsen takkede på personalets og plejehjemmets vegne, idet han udtrykte glæde over arbejdet på Bernadottegården, ligesom han var glad for kontakten med de foreninger, der var med til at skabe Bernadottegården. Også en af beboerne, Kai Lyngø, rettede en tak til

foreningen for arrangementet og gav udtryk for den glæde, det var for ham at være kommet på Bernadottegården.

Et af foreningens medlemmer, E. Sandager, forærede i lighed med det foregående år plejehjemmet en meget flot juledekoration.

Sammen med en del af beboerne spiste man så søndagens middag, hvorefter der var lejlighed til at gå lidt rundt og hilse på beboerne. Derefter samledes man på ny til samvær med fælles kaffebord, og der blev sunget flittigt, især en række af de gamle julesalmer og -sange.

Alt i alt et godt og positivt arrangement.

NYTÅRSFEST

Gestapofangerne »Sjællandsafdelingen« afholdt nytårsfest lørdag den 5. januar i lokalerne i Mitchellsgade nr. 19.

Trods den strenge vinterkulde trodsede 70 deltagere vejret og mødte op, alle medbringende et godt humør. Der blev serveret en platte, øl og kaffe.

Formanden Jens Thomsen bød velkommen og ønskede alle et godt nytår, ligeledes mindede han om 40-året for Danmarks befrielse. Svend Aage Lyngholm rettede en stor tak til bestyrelsen for det store arbejde, den altid gør ved de forskellige arrangementer, og der blev råbt et velfortjent leve for bestyrelsen.

Efter spisningen blev der afholdt et lotteri med fine gevinster. Derefter var der dans til levende musik, der blev leveret af Carlo Carlsen, der sørgede for at alle kom på dansegulvet, hvad der var god plads til.

Alt i alt en god og vellykket aften, med et godt kammeratskab og dejligt samvær.

Anna Henriksen

Randers

Julemik, besøg på Bernadottegården og på Amtscentralen.

Randers afdeling afholdt sin julefest den 3. december på restaurant Munken, og kunne som tidligere samle fuldt hus.

Bortset fra nogle kedelige misforståelser fra restaurantens side angående madden, tror jeg, at vore medlemmer hyggede sig. Vi fik da i år sunget nogle af vore dejlige julesalmer, og aftenen sluttede med et lotterispil med mange fine gevinster skænket af medlemmer m.v.

Lørdag den 15. december havde foreningen i samarbejde med Århus afde-

ling arrangeret et julebesøg på Bernadottegården i Hadsund. Vi kørte i egne vogne, og der viste sig stor interesse for at deltage. Bente lavede kaffebord sammen med »vore egne« beboere. Vi forventer at gøre dette arrangement til en fast tradition.

Fredag den 22. februar kl. 19 er vi af Amtscentralen i Randers inviteret til filmforevisning i Amtscentralens lokaler på Amtsgymnasiet i Paderup (ved OBS), Apollovej, idet de har lavet en film om hele arrangementet den 29. juni i Hvidsten.

Det er helt fantastisk, som disse mennesker på Amtscentralen arbejder for at udbrede kendskabet til, hvad der skete under krigen. Derfor fortjener arrangementet, at vi alle møder op og tager venner, børn og børnebørn med. Der vil blive arrangeret kørselsordning, så alle kan deltage. Nærmere program vil blive tilsendt vore medlemmer.

Redaktionen sendes de bedste ønsker for det nye år, med en stor tak for jeres arbejde med et altid velredigeret blad.

p.f.v.
E.A.

HANNOVER-STÖCKEN

Årsmøde

Hannover-Stöcken-gruppen mødes til årsmøde i Horsens den 20. april på 40-års dagen for de sidste hvide bussers afgang fra Neuengamme.

NEUENGAMME



GOD NYTÅRSFEST

Fredag den 18. januar afholdt Neuengamme-foreningen nytårsfest i Parolesalen i Nyropsgade 22, København.

Formanden Jørgen Lind bød velkommen til den store forsamling, der deltog

i festen, såvel danske som svenske, idet vi havde den store glæde, at fire repræsentanter for det svenske Bernadotte Detachment, havde trodset det tilfrosne Øresund, og også var til stede. Jørgen takkede det altid aktive festudvalg for dets store arbejde og sluttede med at sige, at nu skulle vi bare hygge os og more os — som vi plejer.

Efter en dejlig middag med diverse vine blev ordet givet til foreningens næstformand Villy Mørk Jensen, der holdt en glimrende nytårstale.

Han sagde bl.a.:

I november læste jeg i en vesttysk avis, at Danmark mistede flere folk i SS eller ved værnemagtsafdelinger end der faldt danske modstandsfolk i kamp for friheden, og at tilslutningen til modstandskampen var ret så beskedent.

Mon ikke vi skal tænke lidt over, hvor lidt man nutildags i udlandet kender til vor kamp for friheden.

Og han sluttede med at sige:

Træthed og en slags beskedenhed får os måske nu og da til at tie stille, hvor vi burde tale. Vi skal ikke bede om store ord og lovprisninger for vor indsats i krigsårene, men vi har ret og pligt til at forlange respekt for det arbejde, der blev gjort.

Damgård reciterede et digt, han har skrevet og Jan Tingdal, Sverige, fortalte om hjemtransporterne fra Tyskland i april 1945, og om det gode kammeratskab og sammenhold, der opstod dengang og som holder endnu.

Så var der lotteri med et væld af flotte gevinster, nogle var så heldige, at de måtte tage en taxa hjem...

Derefter blev der sludret og mange syntes, at aftenen havde været alt for kort, selvom det var hen på de små timer, før de sidste natteravn sagde god nat.

Alt i alt en meget vellykket aften.

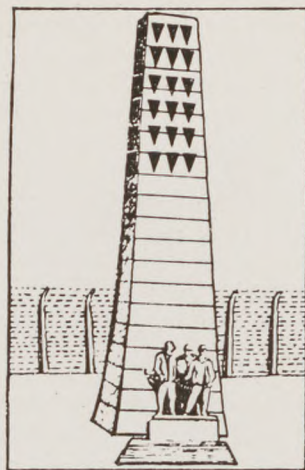
Søster

SACHSENHAUSEN

ÅRSMØDE

Sachsenhausenforeningen afholder sit årlige landsmøde i Odense den 19. marts kl. 10.00 i Ældrecentret Sct. Jørgensgade 53.

Efter mødet er foreningen vært for medlemmerne og der serveres 2 stk. smørrebrød og 1 øl eller vand. Af hensyn til bestillingen, bedes man tilmelde sig hos Emmy Eskildsen.



Sachsenhausenforeningen indbyder i forbindelse med landsmødet til en festlig sammenkomst mandag den 18. marts kl. 18.00 i Ældrecentret Sct. Jørgensgade 53.

Der serveres 2 stk. m. sild, 2 stk. smørrebrød, 1 stk. ostemad, 1 snaps og 1 øl eller vand, kaffe m. småkager — alt til den billige pris à kr. 75,- pr. person.

Der bliver mulighed for en lille svingom — og i særdeleshed hyggeligt samvær med gode kammerater.

Sachsenhausenforeningen ser gerne kammerater fra andre fangeforeninger, og livsledsageren er også meget velkommen.

Tilmelding og betaling sker til Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. Tilmelding senest 10. marts.

Alice Kofoed, sekretær

FRIHEDSMUSEET

Frihedsmuseet har nu mere plads

Frihedsmuseet har længe lidt under pladsmangel, og den er nu blevet afhjulpet. Der var ikke mulighed for at bygge til på den bestående bygning, hvilket nok også ville gå ud over husets arkitektur, så derfor har man gravet sig ind under en del af huset og det omliggende terræn, således at der er indvundet lokaliteter på 350 kvadratmeter. I de nye lokaler bliver der mulighed for at gennemføre undervisning for skoleklasser, vise film og arrangere sær-udstillinger. Endvidere er der blevet bedre plads til bedre arkivrum og toiletforholdene er blevet bedre.

GESTAPOFANGERNE



Den 9. april 1985 kl. 12.00 på Rådhuspladsen i København

I år er det 45 år siden, at Danmark blev besat af den tyske værnemagt. I den anledning afholder Landsforeningen Gestapofangerne ved Sjællandsafdelingen en mindehøjtidelighed for de københavnske borgere, der satte livet til under den tyske besættelse af Danmark.

Højtideligheden begynder med 2 minutters stilhed på trappen foran rådhuset. Derefter går vi ind i rådhushallen ved monumentet for de københavnerne, der mistede livet under besættelsen.

Mindetalen bliver i år holdt af den tidligere forsvarschef Knud Jørgensen, hvorefter der bliver kransenedlæggelse. Højtideligheden slutter med, at vi sammen synger salmen »Altid frejdig når du går«.

Sjællandsafdelingen

Sjællandsafdelingen Forårsrejse til Frankrig

Gestapofangerne Sjællandsafdeling har planlagt en forårsrejse til Frankrig. Rejsen begynder den 9. april på Københavns Rådhusplads kl. 13 og slutter den 19. april kl. ca. 20 ved Københavns Hovedbanegård.

Der køres i bus, en moderne langtursbus, og der køres via Rødby-Puttgarten med første overnatning i Minden i Vesttyskland. Næste dag ankomst til Paris kl. ca. 18, og undervejs ophold med frokost i Liege. Der bliver fire overnatninger i Paris, hvor der er aftalt et møde med den franske fangeorganisation Federation Nationales des Deportes, Internes et Resistants. Der foretages kransenedlæggelse ved det underjordiske mindesmærke for KZ-fangerne bag Notre Dame-kirken.

Søndag den 14. april køres til Reims og Verdun og videre til Strasbourg, hvor der bliver fire overnatninger. Der aflægges besøg i Europa-parlamentet, hvor deltagerne får lejlighed til at overvære et plenarmøde og bagefter møde med en dansk politiker.

Der bliver også i Strasbourg kontakt med den franske modstandsbevægelse, og der aflægges besøg i KZ-lejren Struthof-Natzweiler, 30 km uden for Strasbourg.

Næste morgen køres der nordpå med frokost i Heidelberg og overnatning i Kassel. Den sidste dag køres via Hannover til Behring, hvor der spises frokost og videre til Puttgarten.

Pris for turen er 2.995 kr. Tilmelding sker ved at indbetale 500 kr. pr. person. Det tilrådes at tilmelde sig hurtigt. Indbetalingerne nummereres i den rækkefølge, de kommer til kasserer Erik Gajhede, Vejlands Alle 95, 2300 København S, tlf. (01) 58 16 55 - giro nr. 1 70 30 72. Restbeløbet skal indbetales senest den 15. marts.

Rejsen er arrangeret i samarbejde med Viking Nordturist. Alle værelser undervejs er med bad og toilet. Tillæg for eneværelse for hele turen er 1000 kr. Der søges arrangeret et informationsmøde inden afrejsen.

Julebesøg på Bernadottegården

Gestapofangerne Sjællandsafdeling indledte i 1983 en ny tradition, nemlig et »julearrangement« på Bernadottegården i Roskilde. Den gode ide videreførtes en søndag i december med et vellykket arrangement, hvori ca. 50 af foreningens medlemmer deltog.

Formanden, Jens Thomsen, bød velkommen og omtalte det gode arbejde, der udføres på Bernadottegården af personalet og forstander Torben Nielsen.

Som et synligt udtryk for taknemligheden for den omsorg, der vises vore kammerater, der bor på Bernadottegården, overrakte Jens Thomsen en kontant gave på 1000 kr. til plejehjemmet. Torben Nielsen takkede på personalets og plejehjemmets vegne, idet han udtrykte glæde over arbejdet på Bernadottegården, ligesom han var glad for kontakten med de foreninger, der var med til at skabe Bernadottegården. Også en af beboerne, Kai Lyngø, rettede en tak til

foreningen for arrangementet og gav udtryk for den glæde, det var for ham at være kommet på Bernadottegården.

Et af foreningens medlemmer, E. Sandager, forærede i lighed med det foregående år plejehjemmet en meget flot juledekoration.

Sammen med en del af beboerne spiste man så søndagens middag, hvorefter der var lejlighed til at gå lidt rundt og hilse på beboerne. Derefter samledes man på ny til samvær med fælles kaffebord, og der blev sunget flittigt, især en række af de gamle julesalmer og -sange.

Alt i alt et godt og positivt arrangement.

NYTÅRSFEST

Gestapofangerne »Sjællandsafdelingen« afholdt nytårsfest lørdag den 5. januar i lokalerne i Mitchellsgade nr. 19.

Trods den strenge vinterkulde trodsede 70 deltagere vejret og mødte op, alle medbringende et godt humør. Der blev serveret en platte, øl og kaffe.

Formanden Jens Thomsen bød velkommen og ønskede alle et godt nytår, ligeledes mindede han om 40-året for Danmarks befrielse. Svend Aage Lyngholm rettede en stor tak til bestyrelsen for det store arbejde, den altid gør ved de forskellige arrangementer, og der blev råbt et velfortjent leve for bestyrelsen.

Efter spisningen blev der afholdt et lotteri med fine gevinster. Derefter var der dans til levende musik, der blev leveret af Carlo Carlsen, der sørgede for at alle kom på dansegulvet, hvad der var god plads til.

Alt i alt en god og vellykket aften, med et godt kammeratskab og dejligt samvær.

Anna Henriksen

Randers

Julemik, besøg på Bernadottegården og på Amtscentralen.

Randers afdeling afholdt sin julefest den 3. december på restaurant Munken, og kunne som tidligere samle fuldt hus.

Bortset fra nogle kedelige misforståelser fra restaurantens side angående madden, tror jeg, at vore medlemmer hyggede sig. Vi fik da i år sunget nogle af vore dejlige julesalmer, og aftenen sluttede med et lotterispil med mange fine gevinster skænket af medlemmer m.v.

Lørdag den 15. december havde foreningen i samarbejde med Århus afde-

ling arrangeret et julebesøg på Bernadottetgården i Hadsund. Vi kørte i egne vogne, og der viste sig stor interesse for at deltage. Bente lavede kaffebord sammen med »vore egne« beboere. Vi forventer at gøre dette arrangement til en fast tradition.

Fredag den 22. februar kl. 19 er vi af Amtscentralen i Randers inviteret til filmforevisning i Amtscentralens lokaler på Amtsgymnasiet i Paderup (ved OBS), Apollovej, idet de har lavet en film om hele arrangementet den 29. juni i Hvidsten.

Det er helt fantastisk, som disse mennesker på Amtscentralen arbejder for at udbrede kendskabet til, hvad der skete under krigen. Derfor fortjener arrangementet, at vi alle møder op og tager venner, børn og børnebørn med. Der vil blive arrangeret kørselsordning, så alle kan deltage. Nærmere program vil blive tilsendt vore medlemmer.

Redaktionen sendes de bedste ønsker for det nye år, med en stor tak for jeres arbejde med et altid velredigeret blad.

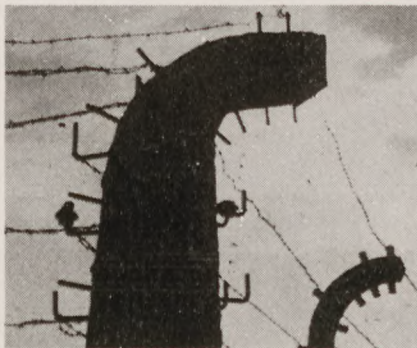
p.f.v.
E.A.

HANNOVER-STÖCKEN

Årsmøde

Hannover-Stöcken-gruppen mødes til årsmøde i Horsens den 20. april på 40-års dagen for de sidste hvide bussers afgang fra Neuengamme.

NEUENGAMME



GOD NYTÅRSFEST

Fredag den 18. januar afholdt Neuengamme-foreningen nytårsfest i Parolesalen i Nyropsgade 22, København.

Formanden Jørgen Lind bød velkommen til den store forsamling, der deltog

i festen, såvel danske som svenske, idet vi havde den store glæde, at fire repræsentanter for det svenske Bernadotte Detachment, havde trodset det tilfrosne Øresund, og også var til stede. Jørgen takkede det altid aktive festudvalg for dets store arbejde og sluttede med at sige, at nu skulle vi bare hygge os og more os — som vi plejer.

Efter en dejlig middag med diverse vine blev ordet givet til foreningens næstformand Villy Mørk Jensen, der holdt en glimrende nytårstale.

Han sagde bl.a.:

I november læste jeg i en vesttysk avis, at Danmark mistede flere folk i SS eller ved værnemagtsafdelinger end der faldt danske modstandsfolk i kamp for friheden, og at tilslutningen til modstandskampen var ret så beskedent.

Mon ikke vi skal tænke lidt over, hvor lidt man nutildags i udlandet kender til vor kamp for friheden.

Og han sluttede med at sige:

Træthed og en slags beskedenhed får os måske nu og da til at tie stille, hvor vi burde tale. Vi skal ikke bede om store ord og lovprisninger for vor indsats i krigsårene, men vi har ret og pligt til at forlange respekt for det arbejde, der blev gjort.

Damgård reciterede et digt, han har skrevet og Jan Tingdal, Sverige, fortalte om hjemtransporterne fra Tyskland i april 1945, og om det gode kammeratskab og sammenhold, der opstod dengang og som holder endnu.

Så var der lotteri med et væld af flotte gevinster, nogle var så heldige, at de måtte tage en taxa hjem...

Derefter blev der sludret og mange syntes, at aftenen havde været alt for kort, selvom det var hen på de små timer, før de sidste natteravn sagde god nat.

Alt i alt en meget vellykket aften.

Søster

SACHSENHAUSEN

ÅRSMØDE

Sachsenhausenforeningen afholder sit årlige landsmøde i Odense den 19. marts kl. 10.00 i Ældrecentret Sct. Jørgensgade 53.

Efter mødet er foreningen vært for medlemmerne og der serveres 2 stk. smørrebrød og 1 øl eller vand. Af hensyn til bestillingen, bedes man tilmelde sig hos Emmy Eskildsen.



Sachsenhausenforeningen indbyder i forbindelse med landsmødet til en festlig sammenkomst mandag den 18. marts kl. 18.00 i Ældrecentret Sct. Jørgensgade 53.

Der serveres 2 stk. m. sild, 2 stk. smørrebrød, 1 stk. ostemad, 1 snaps og 1 øl eller vand, kaffe m. småkager — alt til den billige pris à kr. 75,- pr. person.

Der bliver mulighed for en lille svingom — og i særdeleshed hyggeligt samvær med gode kammerater.

Sachsenhausenforeningen ser gerne kammerater fra andre fangeforeninger, og livsledsageren er også meget velkommen.

Tilmelding og betaling sker til Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. Tilmelding senest 10. marts.

Alice Kofoed, sekretær

FRIHEDSMUSEET

Frihedsmuseet har nu mere plads

Frihedsmuseet har længe lidt under pladsmangel, og den er nu blevet afhjulpet. Der var ikke mulighed for at bygge til på den bestående bygning, hvilket nok også ville gå ud over husets arkitektur, så derfor har man gravet sig ind under en del af huset og det omliggende terræn, således at der er indvundet lokaliteter på 350 kvadratmeter. I de nye lokaler bliver der mulighed for at gennemføre undervisning for skoleklasser, vise film og arrangere sær-udstillinger. Endvidere er der blevet bedre plads til bedre arkivrum og toiletforholdene er blevet bedre.

De nye lokaler blev indviet ved en højtidelighed, hvor Hans Kongelige Højhed Prins Henrik holdt indvielsestalen og senere klippede det rød-hvid-blå silkebånd over ved nedgangen til de nye lokaler.

Ved indvielsen talte først chefen for Nationalmuseet, rigsantikvar Olaf Olsen, der senere fik overrakt Ebbe Munck-prisen til Frihedsmuseet af fhv. minister, landsretssagfører Per Federspiel, der hyldede museet for dets indsats.

Der blev senere holdt korte taler af direktør Sverre Seehusen, der er formand for Frihedsmuseets Venner, af ingeniør Th. Antonsen, der er formand for foreningens byggeudvalg samt kriminalassistent Frank Zorn, der er formand for indsamlingsudvalget.

Staten har bidraget med 6 millioner kroner til byggeriet, og Frank Zorn oplyste, at der nu er indsamlet en halv million kroner til anskaffelse af det nødvendige inventar m.v.

Museets daglige leder, lektor Jørgen H. Barfod takkede til slut for de nye lokaler, som han betegnede som en kærtkommen nytårsgave.

Tilstede ved indvielsen var foruden statsministeren også kulturministeren, kirkeministeren, Københavns overborgmester m.fl., medens man af partiformændene kun så SF's Gert Petersen. Desuden var indbudt en lang række repræsentanter for modstands- og fangeforeningerne.

Spørgsmålene var bl.a.: Hvilke parlamentariske konsekvenser ville de fem besættelsesår få? og hvorledes skulle retsopgøret formes?

Begrebet »modbevægelse« anvendtes første gang af chefredaktør Børge Outze i september 1945 om den opposition imod modstandsbevægelsen, der gav sig udtryk i de politiske partier, som havde ført samarbejdspolitikken med tyskerne under besættelsen.

Bogen er således et populært indslag i bl.a. diskussionen om retsopgøret, og den giver med sine citater en indlevelse i datidens stemninger og et godt billede af begivenhederne i sommeren 1945.

Bogen kan købes på Frihedsmuseet, Churchillparken, 1263 København K.

TIL FRIHEDEN OVER FREDERIKSHAVN

Sparekassebestyrer Verner Jensen, Frederikshavn, der under besættelsen samlede trådene i arbejdet med at hjælpe forfulgte til friheden i Sverige, har nedfældet beretningen om »Dansk Hjælpetjeneste 1943 til 45« i en beretning, der har hovedtitlen: »En stump livline«. Den foreliggende udgave er på fotokopierede ark og er udgivet af Bangsbomuseet, Frederikshavn, 1984, men der bebudes en ny udgave, der vil være lettere at læse.

Flygtningeruten fra Frederikshavn fik en ret stor betydning, idet man ad denne rute hjalp omkring 700 flygtninge til Sverige. Arbejdet startede med, at Albert Sabroe købte kutteren »Stanley«. Man fandt frem til fiskeren Oluf Andersen, der boede på Læsø og nærmest var eneboer. »Stanley« afgik fra Jylland ca. hver 10. dag i tiden fra april 43 til sept. 43 med ialt 100 personer.

Da denne rute gik i stå, købte gruppen kutteren »Johanne« af Skagen, og de to fiskere Karl Christian Sørensen Sulbæk og Karl Isaksen var villige til at sejle. De boede begge i Sæby. Kutteren blev døbt om til navnet »Musse«. Her kom det første hold af sted i dagene 12.-14. oktober. Taksten var 500 kr. eller ingenting. Ventetiderne kunne være enten få timer eller f.eks. 14 dage. Flygtningene var russere, polakker, franskmænd eller folk fra Danmark. I oktoberdagene var det mest jøder, men ellers var det folk, der var kommet ned fra nedskudte engelske eller amerikanske fly. Der var faldskærmsfolk og en enkelt statsløs.

Mange kom fra Randers. De skulle have en avis stikkende op af lommen som legitimation. En del kom over med pakkebåde, der satte flygtningene af ude i Kattegat, så de kom med svenske både til Hoganæs eller Hveen.

Under arbejdet havde man god hjælp af flere præster inden for folkekirken. Af dem kan nævnes Knud Hanghøj, Frederikshavn, og provst Westergaard Nielsen, Aasted. De havnede begge i Frøslev. Desuden provst Steincke, Flade ved Frederikshavn, samt pastor Mynster i Biersted.

F-k.

STADIG EN FRI FUGL — OG SKRIBENT

Frode Jakobsen:

Til sidst kommer man hjem.

186 sider. Gyldedal

Morsingboen, friskolelærersønnen, cand.mag.'en, modstandsmanden, siden i »Frihedsrådet« og minister efter befrielsen, bl.a. ham, der tog ansvaret for stikkerlikvidationerne, kort sagt den i dag 77-årige Frode Jakobsen, har givet os gode erindringer i årenes løb. Om mangt og meget fra et dådrikt og fribåret liv, hvor han f.eks. aldrig blev nogen partislave i den socialdemokratiske folketingsgruppe efter krigen, men ofte gik sine egne veje. Derfor blev han vel heller aldrig undervisnings-, forsvars- eller udenrigsminister eller lignende spændende ting, når partiet var ved roret.

Her er så endnu et bind erindringer, i essayets form, velsagtens en del af kronikker fra her og der. Men der er kerne i de 23 kapitler, hvor han siger os noget om at blive gammel, men stadig føle sig oprejst, og hver morgen glad for en ny dag. Han kredser om det at skrive historie, upartisk, set fra et højt bjerg, eller som en medvinder, et vidne om sin tid, og dens store og små begivenheder, men altid med åben sans for ret og uret. Nogen upartisk tilskuer til sin tid har han aldrig villet være. Gudskelov for det.

Der er smukke kapitler om barndommen og den elskede søskendeflok, især søsteren Ragnhild, som han tegner et følsomt og nænsomt portræt af. Ikke usminket eller sentimentalt, men så ægte og broder-kærligt. Og der er kapitler med overskrifter som »Kommunisme« eller »Nazismen blev min skæbne«, men et af de bedste, og

Bøger

Peter W. Høymark: Modstandsbevægelse og modbevægelse. 134 sider. Kr. 40,00 incl. moms.

Bogen er Foreningen Frihedsmuseets Venner's årsskrift 1985, hvori Peter W. Høymark giver en populær skildring af de dramatiske begivenheder i sommeren 1945, hvor der rejste sig en stærk opposition imod en politisk indflydelse fra modstandsbevægelsens side.

Bogen giver en redegørelse for diskussionen mellem de fire »gamle« partier: Venstre, Socialdemokratiet, Det konservative Folkeparti og Det radikale Venstre og de partier og organisationer, som havde samarbejdet i modstandsbevægelsen under besættelsen.

Der citeres fra aviser og taler i den livlige debat i »Befrielsessommeren«.

som man husker længst, er kapitlet om vennen, Christmas Møller. I storhed og fald. Ensom og bitter, da han kom hjem fra England, bl.a. fordi han selvsagt aldrig kom over tabet af den elskede søn, Lille John. Endda på 9. april 1945, da John var på vej op gennem Europa som allieret soldat.

En stor politiker i sit slægtled, og en mand på sin post, da der blev kaldt på det bedste, hvis Danmark skulle overleve. Frode Jakobsen er igen her på disse 20 sider realist. Kan se mandens fejl, men også hans storhed. Og Frode J. mener, at selv om Christmas M.'s navn er med i de mange bøger om besættelsen, så har han aldrig fået den plads i besættelsestidens historie, som han med rette kunne tilkomme. Vi andre må sige, at der er nok en hel del sandhed i Frode Jakobsens dom.

En nærende bog om en virkelig personlighed (Frode J.) fra de år, da alle, der havde lidt samvittighed i kroppen, beständig skulle ligesom op til eksamen.

Johs. Rasmussen

MINDEORD

Erik Krabsen

Vi tidligere modstandsfolk fra D. og K. kompagniet i Aalborg ønsker i anledning af vor gode ven Erik Krabsens død at give udtryk for vor dybe medfølelse med familien.

Også for os, der er tilbage fra modstandskampen, er det et smerteligt tab, at vores gode kammerat »Hans Edwards« ikke mere er iblandt os. Erik Krabsens indsats i modstandskampen var stor og effektiv.

Et af områderne var jernbanesabotagen. Han var leder af mange af disse aktioner, og han udstråede en ro og sikkerhed, som smittede af på vi andre. Selv ved disse lejligheder kunne »Hans Edwards« komme med en munter bemærkning. Han var med i den intense periode, hvor vi med held forsøgte at stoppe de tyske trosskibe og transportere til fronterne.

Efter krigen blev Erik Krabsen ansat ved Hjemmeværnet, hvor han har udført et stort arbejde. På vej til sin tjeneste indhentede døden ham. Kaj Munks ord om de døde modstandsfolk gælder også Erik Krabsen:

*Drenge, I drenge som døde,
tændte i Danmarks dybe mulm
en lysende morgenrøde.*

Vi modstandsfolk takker ham og hans familie. Vi vil bevare mindet om ham i vore hjerter.

*Ejvind Aagaard
Aalborg*

Forvaltningsleder Erik Krabsen, Aalborg, blev 60 år. Han blev i sommer under et arbejdsophold i Skagen ramt af en blodprop, hvis psykiske og fysiske virkninger havde fået ham til at sige sit job ved den nordjyske hjemmeforsvarsregion op med udgangen af februar. Indtil da ville han passe det i det omfang, han kunne. Pligtopfyldende, som han altid har været. Det var på vej til arbejde, han døde.

Carlo Marquard Thomsen

Den 9. januar, ti dage før han ville være fyldt 70 år, døde Carlo Marquard Thomsen på Amtssygehuset i Gentofte. Her havde han med kortere og længere pauser været patient siden 1952, da han blev underkastet en cancer-operation, hvorved han fik fjernet hele mavesækken.

Var denne operation nødvendiggjort af de hårde belastninger, han havde været udsat for i tyske kz-lejre 1944-45? Den mulighed kunne lægevidenskaben efterhånden ikke se bort fra, og Sikringsstyrelsen accepterede »den omvendte bevisførelse«. Det var ikke den syge, der skulle bevise, at kz-opholdet var årsag til sygdommen. Hvis Sikringsstyrelsen mente, at dette ikke var tilfældet, skulle den føre beviset derfor. Og i den forbindelse spillede den her refererede sygehistorie vistnok en rolle.

Men nu den døde - og hans liv?

Vi ved, at hans sidste ord, før han segnede om i hospitalssengen, var: »Nu kan jeg ikke mere!« Vi ved også, at han kun vejede et par og fyrrer kilo, hvilket var mindre end halvdelen af, hvad han vejede efter operationen i 1952. Og en, der dengang sad ved hans seng, da han vågnede op af bedøvelsen, husker, at han hviskede: »De får mig ikke - stol på det!«

Det var naturligt for ham at kæmpe. Han havde kæmpet mod tyskerne og for sit eget liv under krigen. Nu kæmpede

han for sin unge kone og deres to små piger. Han kæmpede imod sygdommen. Og det gjorde han med et humør, som bidrog til, at han og hans familie blev et forbillede for andre med hensyn til samhold, munterhed og varme.

De, der husker Carlo Marquard Thomsen fra frihedskampen og fangenskabet, havde allerede dengang et indtryk af hans ro og styrke.

Han var bedst kendt som **Thies**. Det var hans dækningsnavn, da han var medlem af »Hjemmefronten«s ledelse, og der var så mange raske bedrifter knyttet til det navn, at det bevarede glansen, længe efter at tyskerne havde sat ham ud af spillet.

Der er stadig nogle af hans samtidige, som kan fortælle om én eller flere af hans bedrifter. Nogle af disse var både seriøse og temmelig livsfarlige, mens enkelte andre nærmest gik ud på at drille »prøjerne«, som bl.a. blev berøvet både bukser og pistoler i Frederiksberg Svømmehal. Men noget farligt kunne også samtidig virke grinagtigt. Som f.eks. da han ved højlys dag trampede en lacykel igennem den mest befærdede del af København, fra Artillerikasernen ad Vester Voldgade til Vesterport, hvor »Hjemmefronten« havde et lagerlokale. På cyklens lad lå, pænt emballeret, en luftværnskanon.

Fangetiden, der fulgte, var ikke ligefrem grinagtig. Men sikkert på sin vis udviklende. Thies kom langt omkring: Vestre Fængsel, Horserød, Frøslev, Neuengamme, Husum, Neuengamme igen og Buchenwald.

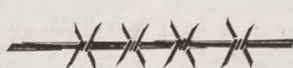
Thies og Niels Skov, som havde holdt sammen hele vejen, besluttede, at nu ville de finde venner udenfor pigtråden. De havde talt om det i nogen tid, men nu skulle det være. Deres »Scheisserei« krævede kostforandring, og den fik man ikke i lejren. Midt i april 1945 lykkedes det dem at komme af sted, og de havde følgeskab ud i ingenmandsland af Benjamin Mørch.

Vi skal ikke følge dem længere, blot konstatere, at Niels Skov og Thies virkelig fandt venner, canadiske og amerikanske troppeenheder, som gav dem både føde og uniformer.

Et par måneder senere var der bryllup på Rådhuset i København. Coralia og hendes Thies kørte i militær-jeep helt op til rådhusporten. Det er vemodigt at tænke på nu.

Men trods alt: Det var et smukt liv, de gav hinanden.

Niels Jørgensen



ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. (01) 35 50 12.

Næstform.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boulevard 12, 2.tv. 2450 København SV. (01) 16 60 98.

Sekr.: P. Nielsen, Bjernedevej 40a, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.

Kass.: Bernt Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, giro 5 11 79 17.

Bestyrelse: H. Davidsen, Frode Toft, Hans Andersen, Else Drejer, Lilian Olsen, Birgit Fischermann, Axel Lauritzen, Solveig Skjøtt, Arvid Hemmingsen og Ove Laur- sen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev (03) 86 55 59.

Kass.: Johs. Damsgaard, Herninggade 1, 2100 København Ø. (01) 42 55 72.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. (02) 12 71 99.

Århus: Håkon Thomsen, Søndervangen 20, 8260 Viby J. (06) 14 53 95.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. (08) 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Poul Nielsen, Bjernedevej 40 A, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.

Kass.: Erik Richter, Klarup Kirkevej 18, 9270 Klarup. (08) 31 82 95. Giro 6 45 87 18.

Socialsekretær: Otto Laugesen, Snørlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. (07) 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N (01) 35 50 12.

Kass.: Anna Strunge, Musvågevej 20, 8210 Århus V. (06) 16 98 12.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Børge Kruse, Bavnevej 8, 2650 Hvidovre. (01) 78 49 99.

Socialsekretær: Kaj Wadsbach Petersen, Lundebjerggårdsvej 228, 2740 Skovlund. (02) 94 44 92.

Kontor: Kongevejen 252, 2. sal, 2830 Vi- rum. (02) 85 58 98. Giro 881 17 88.

Åbent tirsdag, onsdag og torsdag kl. 10-14. Sociale sager kun tirsdag og torsdag.

Esbjerg afd. Fmd.: Viggo Hansen, Palnato- kes Alle 19, 6700 Esbjerg. (05) 14 27 58. Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Es- bjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Fredericia afd. Fmd.: Jens Jac. Jensen, Fårbækvejen 2, 7000 Fredericia. (05) 95 79 88. Kontor: Kongensgade 31 A, tlf. 93 29 73, åbent tirsdag kl. 14-16. Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. (05) 52 82 43.

Odense afd.: Kontor: Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ, tlf. (09) 15 45 87. Åbent hver onsdag kl. 10-12.

Fmd.: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. (09) 15 98 27.

Socialsekretær: Kristian Hansen, Grønne- vangen 17, 5210 Odense NV, tlf. (09) 16 31 93.

Sydfyns afd.: Louis Artéll, Brændeskov- vænget 7 B, postbox 251, 5700 Svend- borg.

Aksel Jørgensen, Varnæsvej 33, 5700 Svendborg. (09) 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn- ten 3, Ganløse Bund, 2760 Måløv. (02) 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lem- vigvej 67, 9220 Aalborg Ø. (08) 15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg (08) 12 16 19. Åbent tirs- dage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Louis Hamme- richs Vej 11,2, 8200 Århus N. (06) 16 63 18.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. (06) 16 63 18. Åbent mandag- fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Gartner Christen Karstensen, Stadi- onvej 20, Øsby, 6100 Haderslev. (04) 58 41 65.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. (06) 42 67 22.

Randers afd.: Fmd.: Erik Andersen, Fjord- bakken 32, Mellerup, 8900 Randers. (06) 44 13 19.

Kass.: Karin Larsen, Sjællandsgade 11, 8900 Randers. (06) 42 58 60.

Sjællandsafd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottegården 15, 2770 Kastrup. (01) 50 48 61 og (01) 50 09 70.

Kass.: Erik Gajhede, Vejlands Alle 95, 2300 København S, tlf. (01) 58 16 55. Giro 1 70 30 72.

Århus afd.: Fmd.: Edith Johansen, Hou- gårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. (06) 26 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400 Ebeltoft. (06) 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN:

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. (02) 48 56 74.

Kass.: Henning Skøtt Sørensen, Kastrup- vej 78, 1.tv., 2300 Kbh. S., tlf. (01) 58 31 02.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule- vard 12, 2.tv. 2450 Kbh. SV. (01) 16 60 98.

Kass.: Gunnar Transel, Vestergade 29, 7100 Vejle.

HORSERØD

Fmd.: Heinrich Davidsen, Kastrupvej 90, 2300 København S. (01) 55 34 99.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Jørgen Lind, Stavnsholtvej 38, 3520 Farum. (02) 95 11 15.

Kass.: Ib Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. (01) 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensgast, Carls- gade 5, 5000 Odense C.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N. (01) 35 50 12.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. (09) 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. (09) 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. (02) 98 11 77.

Kass.: Inge- man Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre (01) 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærsv- vej 28 C, 2820 Gentofte. (01) 65 82 12.

Kass.: Herman Erbstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. (01) 28 27 15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejes af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8592 An- holt by. Henvendelse til: Alfred Bertelsen, Louis Hammerichsvej 11, 2., 8200 Århus N. (06) 16 63 18.

Kegnæs: Ejes af Kammeraternes Hjelpe- fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård:« Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henvendelse: Alex Binne- balle, (07) 98 11 95 eller Otto Laugesen, (07) 72 02 27.

Smidstruphytten: Ejes af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henvendelse til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose (02) 48 56 74.